Dr. Gál Judit

A gazdasági társaságok átalakulásának egyes jogalkalmazási problémái és a legújabb ítélkezési gyakorlata[1]

TM 54.sz. műhelytanulmány

VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁSOK MŰHELYTANULMÁNY-SOROZAT

BCE VÁLLALATGAZDASÁGTAN INTÉZET
VERSENYKÉPESSÉG KUTATÓ KÖZPONT

[1] A műhelytanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-09/1/KMR-2010-0005 azonosítójú projektje, *A nemzetközi gazdasági folyamatok és a hazai üzleti szféra versenyképessége* címet viselő alprojektjének kutatási tevékenysége eredményeként készült.

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Jelen műhelytanulmány A versenyképesség és a gazdaságpolitika c. műhelyben készült.

Műhelyvezető: Boda György

Budapest, 2012

A tanulmány szakmai tartalma a forrás megjelölésével és a hivatkozási szokások betartásával felhasználható és hivatkozható.

Tartalomjegyzék

Absztrakt 4

Abstract 4

1. Az átalakulás fogalma 5

2. Az átalakulás, mint a privatizáció és a deprivatizáció eszköze és a privatizáció hatása az átalakulási jogra 7

3. Átalakulás és jogutódlás 11

4. Az átalakulás fordulónapja 30

5. Az átalakulás bejegyzésére irányuló eljárás 36

Felhasznált irodalom 45

Absztrakt

A tanulmány a gazdasági társaságok átalakulásának jogalkalmazási kérdéseit tekinti át, és az egyes vitás jogértelmezésű szabályokkal kapcsolatos eseti bírósági döntéseken keresztül mutatja be az uralkodó bírói gyakorlatot. Foglalkozik – egyebek közt – az átalakulás fordulónapjának problematikájával, az átalakulás bejegyzésével és az átalakulás során bekövetkező jogutódlással összefüggő eljárásjogi teendőkkel, különös tekintettel a felszámolás alá került jogutód esetére.

Kulcs szavak: magyar társasági jog, társaságok átalakulása

Abstract

The paper reviews the enforcement practice of the Hungarian law on transformation of commercial companies. It presents the leading case law on debated issues of legal interpretaiton. It deals, among others, with turning points in case law on company transformation, publicity of transformation, procedural aspects of the company created upon transformation, with focus on the banckruptcy of such companies.

Key words: Hungarian company law, transformaiton of companies.

1. Az átalakulás fogalma

Az átalakulás hatályos jogunk szerint egy cég (társaság) nagyvolumenű átszervezését jelenti, olyan mértékű átformálását, amely az eredeti szervezeti kereteken túllép, vagy úgy, hogy – a megfelelő anyagi jogi, pénzügyi, eljárási, stb. teendők végzése mellett – a korábbi cégforma (társasági) forma megváltozik, vagy úgy, hogy az eredeti szervezetek eggyéválnak, vagy éppen megtöbbszöröződnek. Az ilyen mértékű – nem csak befelé ható, hanem a külvilág felé is markánsan megjelenő – szervezeti változásokhoz garanciális okokból bonyolult szabályok hozzárendelésére van szükség, emiatt foglal el a társasági jogi szabályozásban tekintélyes szerepet az átalakulással összefüggő normarendszer.

A gazdasági társaságok átalakulásáról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 67. § (1) bekezdése[2] világossá teszi, hogy az átalakulás a gazdasági társaságok jogutódlással történő megszűnését jelenti, definíciót azonban a Gt. sem itt, sem az átalakulással foglalkozó VI. fejezet 3-6. címében nem ad. (Ebben a hibában osztoznak az átalakulást szabályozó korábbi törvényeink is.)

Az átalakulás jogintézményét a gazdálkodó szervezetek és a gazdasági társaságok átalakulásáról szóló 1989. évi XIII. törvény (a továbbiakban: Át.) vezette be. 1. §-ának utolsó fordulata szerint „E törvénynek az a célja, hogy szabályokat adjon – az általános jogutódlás kimondásával – a hatálya alá vont gazdálkodó szervezeteknek gazdasági társaságokká alakulására, továbbá gazdasági társaságoknak egymás közötti átalakulására, *ideértve az utóbbiak egyesülését és szétválását is.*

Az Át. II. fejezetének az átalakulás általános kérdését rendező közös szabályai szinte szinonimaként használták az „átalakulás" és az „egyesülés" kifejezést.[3] Az Át. – egyesítéssel és szétválással foglalkozó – IX. fejezete az egyesülés specialitásait viszonylag részletesebben taglalta, a szétválást meghatározó 70. § azonban csak annyit mondott ki, hogy a gazdasági társaságok szétválására az Át. IX. fejezetében foglaltak megfelelően alkalmazandóak. Így, ha tudomásul vette a jogalkalmazó, hogy az átalakulás közös szabályai az egyesülésre is irányadóak, a szétválásra az egyesüléssel kapcsolatos utaló szabály révén vonatkoztathatóvá váltak ezen előírások, nem lehetett azonban mindezt levezetni az átalakulás speciális (cégformától függő) szabályai tekintetében.

---

[2] *Jogutóddal szűnik meg a társaság társasági formaváltás, egyesülés és szétválás (a továbbiakban együtt: átalakulás) esetén" [Gt. 67. § (1) bek.]*

[3] *Az Át. 5. § (1) bek. a) pontja szerint az átalakuló szervezet köteles „átalakulási tervet vagy egyesülési szerződést (61. §) készíteni." Az Át. 8. § (1) bek. értelmében „Az átalakulás során létrejövő gazdasági társaság az átalakult (egyesült) szervezet(ek) általános jogutóda."*

Nem rendezte ezt a helyzetet az 1988. évi VI. törvény (az első társasági törvény) VIII. átalakulás fejezetét meghatározó, az állam vállalkozói vagyonára vonatkozó törvényekkel összefüggő jogszabályok módosításáról szóló 1992. évi LV. törvény sem, amely a gazdasági társaságok egymás közötti átalakulásának teljes szabályozását alkotta meg. Az 1988. évi VI. törvénnyel megállapított Gt. VIII. fejezet 331. § (2) bekezdése és 332. §-a az átalakulási tervet, az egyesülési és a szétválási szerződést, mint egymás megfelelőit említette, de ezt közelebbről nem magyarázta meg, noha kétségtelen, hogy erre az átalakulás közös szabályai között került sor.

További problémákat eredményezett, hogy (az Át.-nél bővebben megfogalmazott) szétválási szabályok között elhelyezett 366. § (5) bekezdés kifejezetten visszautalt az egyesülési normákra, az egyesülési szabályokból azonban (jogalkotói hiba folytán) elmaradt az átalakulás általános és speciális szabályaira való utalás. Az Át. hiányos szabályozása tehát nem javult, hanem további joghézaggal bővült.

Ebben az időszakban, és a gyakorlati jogalkalmazás kényszere folytán született meg az az elmélet[4], amely szerint a vonatkozó jogszabályok az „átalakulás" kifejezést kétféle – egy tágabb és egy szűkebb – értelemben használják.

Az átalakulás alatt szűkebb értelemben a szervezeti változásnak azt a különleges formáját kell érteni, amikor egy cég (társaság) az eredeti formából egy másik cég -, illetve társasági formába szerveződik át. A szűkebb értelemben vett átalakulás tehát az egyszerű transzformáció esetét jelenti.

Tágabb értelemben az átalakulás gyűjtőfogalomként az egyszerű (formaváltásos, szűkebb értelmezés szerinti) átalakulást, az egyesülést és a szétválást egyaránt jelentette. Ez az értelmezés a joggyakorlatban általánosan elfogadottá vált, különös tekintettel arra a körülményre, hogy a kérdéses időszakban más módon lehetetlen lett volna (az egyesüléseket és szétválásokat is beleértve) az átalakulások levezénylése.

Az 1997. évi CXLIV. törvényben meghatározott átalakulási normák[5] a fenti hiányosságon segítettek. A hivatkozott törvény VII. fejezete expressis verbis deklarálta az átalakulás szó gyűjtőfogalom-jellegét és azt, hogy az átalakulás közös szabályai valamennyi átalakulási folyamatra, így az egyesülésre és a szétválásra is irányadóak.

A Gt. (a 2006. évi IV. törvény) 67. § (1) bekezdése, valamint a 4. és 5. cím visszautalásai az 1997. évi CXLIV. törvény szabályozási rendjével bizonyos mértékig szakítanak. A jogalkotó a Gt. 6.7 §

---

[4] Lásd még: A gazdasági társaságok átalakulásának új szabályai [HVG-ORAC 1999. 23-25. o.]

[5] 1997. évi CXLIV. törvény 59. § (2) bek., 72. § (1) bek., 78. § (1) bek.

(1) bekezdésében megfogalmazott szabály szerint az átalakulásnak csak tágabb értelemben vett fogalmát tartotta meg, az átalakulás hatályos jogunk szerint gyűjtőnév, mely az egyszerű átalakulást (a sima formaváltást), az egyesülést és a szétválát egyaránt jelenti.

A szűkebb értelemben vett átalakulás jogintézményét a Gt. szövege elveti, helyette a társasági formaváltás kifejezést használja, és a szabályozás módjában azt a megoldást választja, hogy a legegyszerűbb esetkör (a társasági formaváltás) előírásait adja meg az átalakulás közös szabályai között, és az egyesülés és a szétválás specialitásainál ezekre időről-időre visszautal, az egyes társasági formákhoz kapcsolódó specialitásokat pedig a Gt. különös részében fogalmazza meg.

A Gt. szabályozási rendje jól átlátható, s bár az átalakulás definíciójával éppúgy adós marad, mint a korábbi jogszabályok, a szabályozás rendje legalább logikus, követhető és joghézag nélküli.

Ismereteim szerint elképzelhető, hogy a Ptk. kodifikációja során a Ptk.-ba beemelésre kerülő társasági jogot érintő átalakulási szabályok e téren újabb változást hoznak majd.

A javaslat szerint az átalakulás szűkebb értelemben vett értelmezése visszatérne, a szűkebb értelemben vett átalakulás „társasági formaváltás" elnevezése megszűnne, de nem hoznák vissza a tágabb, gyűjtőnév-funkciójú értelmezést, így csak remélhető, hogy a megfelelő utaló szabályok révén világossá válik majd a jogszabályszövegből, hogy az egyesülés és a szétválás lebonyolítása a (szűkebb értelem szerinti) átalakulás szabályainak megfelelő alkalmazásával történik. A változtatás indoka információim szerint az lenne, hogy a terminus technikus jobban igazodjon a környező országok átalakulási jogának szóhasználatához.

Ennek értelemszerűen megvan a maga előnye, de az is igaz, hogy a Gt.-ben foglalt jelenlegi szabályozás logikusan felépített, és a felesleges ismétlésektől mentes. Az is kérdéses, hogy – uniós szabályozási kényszer nélkül – pusztán „szépészeti" megfontolásból érdemes-e egy megszokott és bevált szabályozást megint új alapokra helyezni. Véleményem szerint ez feleslegesen megzavarja a már kialakult joggyakorlatot.

2. Az átalakulás, mint a privatizáció és a deprivatizáció eszköze és a privatizáció hatása az átalakulási jogra

A rendszerváltás egyik fontos következménye volt a magyar gazdasági struktúra átalakítása, a piacgazdaság kiépítése. Az 1945. utáni államosítások, a magántulajdont korlátozó jogi környezet

következtében ekkor 90 %-nál magasabb volt a köztulajdon részesedése, ami – figyelemmel a közösség, az állam „rossz tulajdonosi" habitusára, a piaci verseny hiányára – nyilvánvalóan gátja volt a modernizációnak, a tőkés rendszer kialakításának. A magánosításra emiatt mindenképpen szükség volt, a cél az lett volna, hogy a közösségi tulajdon egészhez viszonyított arányát 25 % körüli mértékre szorítsák le.[6]

A privatizálás az állami és egyéb hatósági, közösségi tulajdon magánkézbe adását jelenti, lényegében a szocialista utódállamok körében államtalanítással[7] járó gazdasági és egyben jogi folyamat, melynek során az állam döntő részben kivonul a gazdasági szférából, valamilyen technikákkal privát tulajdonost keresve az eredetileg közösségi vagyontárgyakhoz.

A privatizációnak számos sikeres és kevésbé sikeres módja lehet. A privatizációs folyamatokat levezénylő volt szocialista államok is számos eltérő megoldással próbálkoztak, és a privatizációt kikísérletező[8] Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, Japán, az Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Ausztrália és más államok is különböző technikákat alkalmaztak változó sikerrel.[9]

A magyar magánosítás megszervezéséhez is többféle jogi eszköz állt rendelkezésre. Szóba jöhetett volna az állami (közösségi) kézben lévő (és magánosítani kívánt) vagyontárgyak egyenkénti értékesítése, ez azonban az értékesítés elaprózottsága mellett nyilvánvalóan rosszabb értékesítési eredménnyel járt volna, mint az állami szektor termelő, kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági egységeinek működő, hasznothajtó egészként történő eladása. Emiatt esett a választás arra a megoldásra, hogy az állami (közösségi) tulajdonú, és privatizálni kívánt gazdálkodó szervezeteket olyan – a nyugati világban jól ismert és elfogadott – szervezeti formákba alakítsák át, amelyek a későbbiekben alkalmasak lesznek az állami tulajdonú vagyonrészek értékesítésére és a belföldi és a külföldi befektetők – a leendő privát tulajdonosok – fogadására.

A magyar privatizáció elsődleges eszköze ilyen megfontolásból az állami (és más közösségi) tulajdonú cégek kft.-vé és részvénytársasággá történő kényszer-átalakítása volt. A különféle privatizációs technikák legelterjedtebb megjelenési formája volt a működőképes egységekre darabolt állami vállalatoknak a gazdálkodó szervezetek és a gazdasági társaságok átalakulásáról szóló 1989. évi XIII. törvény (az Át.) alapján végrehajtott kft.-vé vagy rt.-vé való átalakítása, és az így keletkezett

---

[6] *Sárközy Tamás: A privatizáció joga Magyarországon [Unio Kft. Bp. 1991. 15-17. o.]*

[7] *Bene László: A privatizálás és annak buktatói [Prodinform, Bp. 1992. 17. o.]*

[8] *Bene László: A privatizálás és annak buktatói [Prodinform, Bp. 1992. 65. o.]*

[9] *Bene László: A privatizálás és annak buktatói [Prodinform, Bp. 1992. 71-89. o.]*

állami (közösségi) tulajdonú (eredetileg egyszemélyes) társaságok üzletrészeinek, részvényeinek értékesítésével elvégzett magánosítása.

Ez a konstrukció számos anomáliát eredményezett[10], és a kötelező átalakulásokat meglehetősen túlhajtotta[11], az 1995. évi XXXIX. törvény (a Priv. tv.) hatálybalépésekor azonban már alig volt állami vállalat, azok – a felszámolás vagy végelszámolás alá kerülteket leszámítva – csaknem mind kft.-vé vagy rt.-vé alakultak át. Ebben az időszakban a privatizáció már nem átalakulási kérdés, hanem a privatizációs átalakuláson átesett gazdasági társaságok társasági vagyonának (üzletrészeinek illetve részvényeinek) elidegenítését jelentette. Meghatározták a tartósan állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyon körét, mégpedig úgy, hogy csak a stratégiai fontosságú üzemek maradnak 100 %-os, vagy többségi állami tulajdonban.

A későbbiekben a már létrejött privatizációs gazdasági társaságok tekintetében – az aktuálisan szükségesnek tartott – állami befolyást a szavazatelsőbbségi részvények speciális, privatizációs szabályozásával érte el a jogalkotó, megalkotva az aranyrészvények[12] magyar megfelelőjének szabályait. *Ez a különleges, csak a privatizációs rt.-ben funkcionáló szavazatelsőbbségi részvény arra jogosította fel az államot, hogy a legfontosabb társasági határozatok* [például alaptőke felemelése vagy leszállítása (vagyis a tőkeszerkezet módosítása), az egyes részvényfajtákhoz fűződő jogok megváltoztatása, a társaság átalakulása, egyesülése, szétválása; jogutód nélküli megszűnés elhatározása] *meghozatalához a közgyűlési határozatképesség előfeltétele az ilyen részvény tulajdonosának jelenléte.*

Ezen kívül ez az elsőbbségi részvény azt az előjogot is biztosította, hogy az érvényes közgyűlési határozat meghozatalához az elsőbbségi részvényes igenlő szavazatára is szükség van.[13]

Az átalakulással keletkezett gazdasági társaságok társasági vagyonrészei tehát lehetővé tették a viszonylag zökkenőmentes magánosítást, ugyanakkor a tagi részesedésben megtestesülő társasági jogi tulajdon azt is biztosítja, hogy az állam a szükségesnek vélt esetekben az egyes kft.-k, rt.-k üzletrészét, részvényeit – vagy azok többségét – felvásárolva visszaállamosíthassa a stratégiai

---

[10] *Lásd: Czuczai Jenő: A magyar privatizáció alulnézetből (AGROCENT, Bp. 1994.)*

[11] *Kft.-vé kellett például átalakulnia a Váci Börtönnek Váci Nyomda Kft. néven, illetve Alföldi Bútorgyár Kft.-vé „lényegült át" a Szegedi Csillagbörtön.*

[12] *Az aranyrészvény, a „golden share" (a kormány beavatkozó technikáját képező elsőbbségi alapító, névre szóló) részvény, amivel az állam a privatizált társaságban egyes kérdésekben vétójogot tart fenn csekély tulajdonú hányada ellenére is.*

[13] *Priv. tv. 7. § (7) bek. A szakzsargonban az ilyen jogosítvány miatt nevezték e részvényeket „pozitív vétójogot biztosító" részvénynek.*

jelentőségű cégeket. A privatizáció és az államosítás egyetlen államban sem mereven lezáruló folyamat, az aktualitásokhoz és az adott kormányzat koncepciójához igazodva folytonosan mozgásban van a két irányzat. Megvalósítását azonban Magyarországon az állami (köztulajdonú) cégek gazdasági társasággá való átalakítása tette lehetővé, s így a privatizáció előfeltételének tekinthető hazánkban az átalakulások lefolytatása.

A privatizáció és az átalakulási jog relációjában ugyanakkor egy más vonatkozásban is kölcsönhatás fedezhető fel.

Az a körülmény, hogy az állami, tanácsi gazdálkodó szervezetek, valamint a szövetkezetek kötelező (illetve lehetségeségessé vált, sőt, szinte elvárt) gazdasági társasággá alakítása több ezres nagyságrendben ment végbe a rendszerváltást követően, az 1989. év közepétől kezdve (az Át. hatálybalépésétől) néhány éven át, óriási átalakulási rutint biztosított az ilyen ügyekben eljáró jogászok, pénzügyi és gazdasági szakemberek számára, és komoly tanulságokkal szolgált a jogalkotásra nézve is. A privatizációs ügyekben szerzett tapasztalatok kisugároztak a „privát" átalakulási ügyekre is, különféle jogi megoldások részint a jogalkotás, részint a jogalkalmazás révén átrendeződtek a „sima" átalakulási jogba.

Tettenérhető ez abban, hogy a privatizációs átalakulások megoldása, az ott „kikísérletezett okirati mellékleteknek (jegyzőkönyv-szövegeknek, az Állami Vagyonügynökség (ÁVÜ), majd az ÁV. Rt./ÁPV. Rt.[14] blanketta-szerződéseinek) a civil ügyekben történt gyakori felhasználása – a bennük lévő hibákkal együtt – az átalakulási jogot gazdagította.

Megállapítható, hogy a jogalkotó is átszármaztatott számos jogintézményt (olykor kritikátlanul) a „rendes" átalakulási jogba, elég, ha csak az átalakulási terv szabályozásának változásaira gondolunk.[15]

Az mindenesetre megállapítható, hogy a tömeges privatizációs átalakulások tapasztalatai és jogértelmezési vitái nélkül sem az átalakulási jog gyakorlatának kultúrája, sem a jogi és számviteli kidolgozottsága nem lehetne a mai – véleményem szerint magas – szinten.

---

[14] A privatizációt levezénylő Állami Vagyonkezelő Rt., majd Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt.

[15] A gazdasági társaságok átalakulás [Gál-Adorján, HVG-ORAC Bp. 2010. 84. o.]

3. Átalakulás és jogutódlás

A Gt. VI. fejezet 1. címe a gazdasági társaságok megszűnésének eseteit tárgyalja. A 65. § deklarálja, hogy a megszűnésre csak a cégjegyzékből való konstitutív hatályú törléssel kerül sor, a 66-67. § pedig megállapítja, hogy a megszűnésnek alapvetően két módja van, az jogutód nélkül és jogutódlás mellett mehet végbe.

A Gt. 67. § (1) bekezdése értelmében jogutóddal szűnik meg a gazdasági társaság társasági formaváltás, egyesülés és szétválás esetén, ezeket pedig együttesen átalakulásnak nevezi. (Az átalakulás tehát hatályos jogunkban gyűjtőfogalom, így az átalakulás közös szabályai[16] között megfogalmazott normák – köztük a Gt. 70. §, vagy például a 76. § - fő szabály szerint mindhárom átalakulási típusra irányadó.)

A Gt. 67. § (2) bekezdése társasági formaváltásnak azt az átalakulást tekinti, melynek során a társaság egyetemes jogutódlás mellett más társasági formát választ.

A 67. § (3) bekezdése szerint az egyesülésnél két vagy több társaságból egyetlen jogutód társaság keletkezik, a (4) bekezdés értelmében pedig a szétváló társaság tagjai (részvényesei) a társasági vagyon egy részének részvételével két vagy több társaságra oszlanak. A szétválásnál a Gt. 67. § (4) bekezdése jogutódlásról nem tesz említést, de a szétválás speciális előírásai között (85. §, 86. §) találunk jogutódlásra utalást.

A jogutódlás alapvetően kétféle lehet: szinguláris, melynél egy adott jogviszonyban alanycsere következik be, de nincs szó arról, hogy a jogelőd jogalanyiságát a jogutód minden egyéb (az alanycserével érintett jogviszonyon túlmutató) vonatkozásban is folytassa. Az univerzális (egyetemleges vagy általános) jogutódlásnál pedig éppen ez utóbbi következik be[17], mert a jogutód a jogelőd jogalanyiságának – fő szabály szerint – teljes körű folytatója, és az számít kivételesnek, ha ebben némi korlátozás történik.

A társasági formaváltásos átalakulás a Gt. 67. § (2) bekezdésével is alátámasztottan univerzális jogutódlást jelent, a jogutód a jogelőd valamennyi jogviszonyában annak helyére lép. (Értelemszerűen persze vannak kivételek is. Ha a jogelőd társaság olyan tevékenységet is folytatott, amely valamely cégformához, képesítési követelményhez, vagyoni mértékhez stb. kötött, és ha a jogutód e

---

[16] *Lásd a Gt. VI. fejezet 3. címét*

[17] *Gazdasági Társaságok, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1998. 233. o.*

követelményeknek nem felel meg, e vonatkozásban nyilvánvalóan nem lehet a jogelőd személyiségének folytatója.)

Az egyesülés során – akár összeolvadással, akár beolvadással történik – a fuzionáló társaságok a folyamat végén eggyéválnak, azaz a külön-külön társaságban létezett tagok és vagyonelemek összeadódnak, egyetlen jogutódban koncentrálódnak. Nem vitatható, hogy az egyesülés éppen olyan megítélés alá esik a jogutódlás szempontjából, mint a társasági formaváltás, noha a jogalkotó a Gt.-ben ezt nem mondta ki félreérthetetlenül. A Gt. 67. § (3) bekezdésének, 80. § (1) bekezdésének[18], 81. § (1) bekezdésének[19] szövegéből azonban az következik, hogy egyesülésnél is univerzális jogutódlásról van szó. Erre utal a Gt. 77. § (2) bekezdése is, amely ugyan egy kivételt kíván megfogalmazni, azt azonban oly módon teszi, hogy ezzel az egyesülés univerzális jogutódlás jellegét erősíti. („Ha az egyesülő gazdasági társaságok közül egyes jogok (pl. részvénykibocsátás joga) nem mindegyik gazdasági társaságot illették meg, e jogok gyakorlása tekintetében jogelődnek csak az a gazdasági társaság tekinthető, amelyik e joggal maga is rendelkezett." [Gt. 77. § (2) bek.])

Más a helyzet ezzel szemben a szétválás jogintézményénél. Noha a Gt. átalakulási típusnak tekinti, a szétválás jogelődről és jogutódról tesz említést, a szétválásnak mégis az a lényege, hogy a jogelőd társaságnál egyfajta vagyonmegosztás zajlik, a jogelődi vagyon nem mint egész szállt át a jogutódokra, hanem a jogelődnél megtervezett vagyonmegosztás eredményeként kerülnek át egyes vagyonelemek az egyik, mások a másik (többi) jogutód társaságba, hogy maradnak kiválásnál bizonyos vagyonrészek a jogelőd táraság tulajdonában. A Gt. 85. § (1) bekezdése azt mondja ki, hogy a szétváló társaság jogutódai – ideértve azt a társaságot is, amelyből a kiválás történt – a szétváló társaságnak a szétválás előtt keletkezett kötelezettségéért (eltérő Gt.-rendelkezés hiányában) a szétválási szerződés (vagyonmegosztási) rendelkezése szerint felelnek, a vagyonmegosztás előtt szerzett jogok érvényesítésére pedig a szétválás után az a jogutód jogosult, amelyhez az adott jogot a szétválási szerződés telepítette.

A szétválás tehát első olvasatban nem jár unierzális jogutódlással, a jogok és kötelezettségek megoszlása tekintetében a szétválási szerződés tartalma az irányadó. A vagyonmegosztásból bármilyen okból kimaradt vagyontárgy vagy igény, vagy annak ellenértéke (érvényesítési joga) valamennyi jogutódot a vagyonmegosztás arányában ítéli meg.

---

[18] Összeolvadás esetében az egyesülő gazdasági társaságok megszűnnek és vagyonuk az átalakulással létrejövő új gazdasági társaságra, mint jogutódra száll át. [Gt. 80. § (1) bek.]

[19] Beolvadás esetében a beolvadó gazdasági társaság megszűnik, és annak vagyona az átvevő gazdasági társaságra, mint jogutódra száll át, amelynek társasági formája változatlan marad. [Gt. 81. § (1) bek.]

A vagyonmegosztásból kimaradt kötelezettségért való felelősség viszont a jogutódokat (beleértve a „kiinduló” társaságot is) egyetemlegesen terheli, a ez a rendelkezés már közelít az átalakulás többi típusánál érvényesülő univerzális jogutódlás intézményéhez. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a Gt. 85. § (1) bekezdése visszautal a Gt. 70. § (1)-(3) bekezdésében foglaltakra is, e szabályok megfelelő alkalmazását írva elő a szétválási ügyekre is.

Külön kiemelést érdemel e vonatkozásban a Gt. 86. § (3) bekezdése, amely a különválás tekintetében azt deklarálja, hogy ilyen esetben a különváló gazdasági társaság megszűnik, és vagyona az átalakulással létrejövő gazdasági társaságokra, mint jogutódokra száll át (a szétválási szerződésben meghatározott megosztásnak megfelelően).

Az ismeretetett szabályokból egyenesen következik, hogy az átalakulás egyes eseteiben nem egyszerű megállapítani, hogy a jogelőd(ök) egyes jogviszonyai tekintetében bekövetkezhetett-e a jogutódlás, illetve, hogy az adott jogviszony vonatkozásában ki számít jogutódnak, kit kell perelni igényérvényesítésnél, illetve ki rendelkezik az adott igény tekintetében perbeli legitimációval.

Különösen élesen vetődnek fel ezek a kérdések a már folyamatban lévő peres és nemperes bírósági eljárások tekintetében, különös tekintettel arra a körülményre, hogy sem a Gt., sem az eljárási jogszabályok (Ctv., Pp., Cstv.) nem írják elő az érintettek számára kifejezett rendelkezéssel, hogy az átalakulás bekövetkeztét folyamatban lévő peres (nemperes) ügyeikben a bíróságnak be kell jelenteni, hogy a Pp. megfelelő szabályainak (61-62. §) alkalmazásával a felek személyében végbement változások esetére előírt határozatok, eljárási cselekmények megszülethessenek.

Ezen (a Pp. hivatkozott szakaszaiból egyébként egyenesen következő) perjogi kötelezettség elmulasztása oda vezethet, hogy nem létező fél terhére szóló (s így végrehajthatatlan) marasztalást tartalmaz majd a bíróság ítélete, vagy a teljesítési kötelezettség olyan fél számára kerül előírásra, amely már megszűnt, így a döntés e formájában kikényszeríthetetlen.

Az utóbbi években meghozott bírósági döntések tetemes része foglalkozott ezzel a problematikával.

A Győri Ítélőtábla Gf.II.20.254/2007/4. számú határozata például kimondta, hogy az elsőfokú eljárás szabályainak lényeges megsértésének minősül, ha a bíróság elmulasztja a – fellebbezhető – végzés meghozatalát az alperes jogutódlása és a jogutód perbelépése tárgyában.

A Fővárosi Ítélőtábla 16. Gpkf.44.734/2009/2. számú határozata szerint a beolvadással megszűnt peres fél általános jogutódját az ellenfél perbe vonhatja, perbevonása engedélyezésének a per tárgyát képező jogviszony esetleges „személyes jellege” sem jelentheti akadályát.

A Fővárosi Ítélőtábla 14.Gf.40.023/2010/11. döntése értelmében ha az elsőfokú eljárásban az alperes valószínűsíti, hogy a felperesből időközben kivált új cég a perbeli követelés jogosultja, jogszabálysértő az alapul szolgáló szétválási okirat mellőzésével hozott marasztaló ítélet az eredeti felperes javára.

A Fővárosi Ítélőtábla 14.Gf.40.138/2010/2. számú határozata kimondja: ha a peres fél az elsőfokú eljárás alatt beolvadás folytán megszűnik, az ítéletet hatályon kívül kell helyezni a jogutódlás megállapítása érdekében.

A jogutódlás, a jogutód mellett megszűnés a Pp. 111. § szerinti félbeszakadás jogintézménynek alkalmazása szempontjából is számos kérdést vet fel. Az átalakulás tényének bekövetkezte a Pp. 111. § alkalmazását (az eljárás félbeszakadásának megállapítását) vonja maga után, ha a perbeli jogutódlás, a felek személyében bekövetkező változás fellebbezhető végzéssel történő megállapításához a szükséges adatok illetve jognyilatkozatok, okiratok nem állnak rendelkezésre, miután az átalakulással együttjáró (és az előbbiek szerint nem magától értetődő, és nem kivétel nélkül való univerzális) jogutódlás ténye vizsgálódásra szorul és nem ipso iure következik be. A jogutódlás megállapításához a törvényi alapot a Gt. előbbiekben hivatkozott szakaszai adják, a konkrét esetben való megállapítás azonban az eljáró bíróság fellebbezhető, s ezért jogorvoslattal is érinthető végzésével történik. Így például egy törvényességi felügyeleti ügyben a következőkre jutott a Fővárosi Ítélőtábla: „Elvi éllel a törvényességi felügyeleti eljárásokban a Pp. 111. § alkalmazásával az eljárás félbeszakadása nem zárható ki. Abban az esetben azonban, ha az eljárás során a kérelmezett társaság átalakulás folytán megszűnt, a jogutód pedig eltérő szervezeti keretek között, eltérő anyagi jogi szabályok alapján működik és a jogutódlás az érvényesített igény természete folytán kizártnak tekinthető, az eljárás megszüntetésének van helye.” [Fővárosi Ítélőtábla 16.Cgtf.43.238/2009/3.]

Egy másik ügyben azt mondta ki a bíróság: Ha a törvényességi felügyeleti eljárás során a kérelmezett társaság átalakulás folytán megszűnt, az eljárás megszüntetésének lehet helye, amennyiben a jogutódlás az érvényesített igény természete folytán kizárt.” [Fővárosi Ítélőtábla 13.Cgtf.44.714/2009/4.]

A 16.Gf.40.290/2010/6. számú ügyben a Fővárosi Ítélőtábla álláspontja szerint... „A más társasággal összeolvadó felperes jogutóddal szűnik meg, a megszűnés folytán cégjegyzékből történő törlésével elveszíti jogképességét, ennek következtében perbeli jogképességét. Eljárási szabályt sért a bíróság, amennyiben a cégjegyzékből törölt felperes keresetéről ítéletet hoz.”

A 13.Gf.40.530/2010/7. számú ügyben a Fővárosi Ítélőtábla a következőket állapította meg végzésében:

„A felperes a perlési jogosultságát arra alapította, hogy az A. Ingatlanfejlesztő Kft.-ből kiválással létrejött társaságként annak törvényes jogutódja, másfelől a létrejött szerződések jogutódlásra vonatkozó kitételei alapján a jogelőd szerződéses jogutódjának is minősül.

A peradatok szerint az A. Ingatlanfejlesztő Kft.-ből kiválással két társaság jött létre: a B. A. Ingatlanfejlesztő Kft. és a D. A. Ingatlanfejlesztő Kft., az utóbbi a jelen per felperese.

Az átalakulás időpontjára tekintettel alkalmazandó Gt. VII. fejezet 1. címe tartalmazza az átalakulás, mint a gazdasági társaság jogutódlással történő megszűnésének közös szabályait. Annak 59. § (2) bekezdése szerint gazdasági társaság átalakulásának minősül a gazdasági társaságok egyesülése (összeolvadás, beolvadás) és szétválása (különválás, kiválás) is.

A gazdasági társaság szétválását a fejezet 5. címe szabályozza. A szétválás történhet különválással vagy kiválással. Különválás esetén az átalakuló jogelőd gazdasági társaság megszűnik és vagyona az átalakulással létrejövő gazdasági társaságokra, mint jogutódokra száll át, kiválás esetén az átalakuló gazdasági társaság (amelyből a kiválás történik) a társasági szerződése (alapító okirata, alapszabálya) módosítását követően változatlan társasági formában működik tovább, a kivált tagok (részvényesek) részvételével és a társasági vagyon egy részének felhasználásával pedig új gazdasági társaság jön létre (Gt. 78. § (1), (3) és (4) bekezdése).

A szétválás részleteit a gazdasági társaság vezető tisztségviselői által előkészített, majd a legfőbb szerv által elfogadott és a tagok által aláírt szétválási szerződés határozza meg, amelynek kötelező tartalmi eleme – többek között – a vagyonmegosztás, vagyis a társasági vagyon felosztása a szétváló társaság tagjai (részvényesei) között, valamint ehhez kapcsolódóan a szétváló gazdasági társaságot megillető jogok és kötelezettségek megosztása (79. § (2) bekezdés d) pont).

A Gt. 79. § (3) bekezdése szerint a szétváló gazdasági társaság jogutódai – ideértve azt a gazdasági társaságot is, amelyből a kiválás történt – a gazdasági társaságnak a szétválás előtt keletkezett kötelezettségeiért a vagyonmegosztás arányában felelnek. A (4) bekezdés értelmében ha valamely vagyontárgyról a szétválási szerződésben nem rendelkeztek, a vagyontárgy vagy annak ellenértéke valamennyi jogutód társaságot a vagyonmegosztás arányában illeti meg. Ha a kötelezettség csak a megállapodást követően válik ismertté, a jogutód gazdasági társaságok felelőssége egyetemleges.

A perben a felperes csatolta a 2005. október 28-án kelt szétválási szerződést, melynek 4. pontjának b) alpontja szerint az A. Ingatlanfejlesztő Kft.-nek a szétválást megelőzően keletkezett kötelezettségeiért a jogutód társaságok a vagyonmérleg-tervezetekben foglaltak szerint kötelesek helytállni, míg az e) alpontja akként rendelkezik, hogy a szétváló társaság vagyona (jogok és

kötelezettségek) egyebekben a vagyonleltár és vagyonmérleg tervezetben foglaltak szerint kerül megosztásra a jogutód társaságok között, mely tervezetek a szerződés 1. számú mellékletét képezik. A hivatkozott vagyonleltár- és vagyonmérleg-tervezetek peres iratokhoz való csatolása nem történt meg, a szétválási szerződés pedig csak az ingatlanok sorsát rendezi annak 4. pont c) és d) alpontjában, azonban a szétválást megelőzően keletkezett jogokról és kötelezettségekről, valamint szerződésállományról nem szól.

Az elsőfokú bíróság a 9. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt végzésével felhívta a felperest, hogy 15 napon belül permegszüntetés terhe mellett igazolja a kereset szerinti igény követelésére a perlési jogosultságának fennállását. A felperes a felhívásra egy 2007. február 5-én kelt engedményezési szerződést csatolt, amely szerződés szintén nem tartalmazza, hogy pontosan mely követelés került át az engedményes felpereshez. A szerződés tartalmát az elsőfokú bíróság nem tisztázta.

Az elsőfokú bíróság a 14. sorszámú végzésében arról tájékoztatta a felperest a Pp. 141. § (6) bekezdésére utalással, hogy bizonyítási indítványt szükséges előterjesztenie arra, hogy a 2006. október 17-i szerződéses jogviszony nem szűnt meg, az továbbra is hatályban maradt. Az elsőfokú bíróság a 23. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben annak igazolására hívta fel a felperest, hogy 2006. október 17-ét követően az írásbeli szerződések módosítása megtörtént a vevő és a bérbeadó személyét illetően, és egyúttal figyelmeztette a Pp. 141. § (6) bekezdésében foglaltakra.

Az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a felperest arról, hogy a szerződés 1. számú mellékletét képező átalakulási vagyonleltár és átalakulási vagyonmérleg csatolása a felperes perlési jogosultságának alátámasztásául elengedhetetlen, amennyiben pedig az nem rendelkezne a per tárgyát képező jogviszonyban irányadó jogutódlásról, úgy a felperesnek a becsatolt engedményezési szerződés részletes tartalmának megállapíthatósága érdekében további bizonyítást kell indítványoznia. E mulasztásával az elsőfokú bíróság megszegte a Pp. 3. § (3) bekezdésében rögzített, a jogi képviselővel eljáró felet is megillető tájékoztatási kötelezettségét, amely mulasztással egyúttal a felperes Pp. 2. § (1) bekezdésében biztosított, tisztességes eljáráshoz való joga is sérült az elsődleges és a másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában.

Mindez olyan lényeges, az érdemi döntésre is kiható eljárási szabálysértés, amelyek miatt az elsőfokú eljárás megismétlése szükséges. Erre tekintettel a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

Az újabb eljárásban az elsőfokú bíróságnak tájékoztatnia kell a felperest arról, hogy a perbeli jogviszonyban történt jogutódlását kell kétséget kizáróan alátámasztania, ami elsődlegesen a szétválási szerződés 1. számú mellékletét képező átalakulási vagyonleltár és átalakulási vagyonmérleg csatolásával lehetséges. Amennyiben azok a jogutódlásról nem rendelkeznek, úgy a felperesnek további bizonyítást kell felajánlania (az átalakulási eljárásban nem rendezett követelés későbbi rendezésére, illetőleg a 2007. február 5-én kelt engedményezési szerződés részletes tartalmának tisztázására).

Az elsőfokú bíróság csak az újabb bizonyítási eljárás lefolytatásának eredményeként lesz abban a helyzetben, hogy az anyagi és eljárási jogszabályoknak mindenben megfelelő, megalapozott ítéletet hozzon."

A fenti ügyben is megállapítást nyert tehát, hogy a kiválással létrejövő gazdasági társaság esetében a szétválási szerződés, illetve annak mellékletét képező átalakulási vagyonleltár és átalakulási vagyonmérleg rendezi a szétválást megelőzően létrejövő jogviszonyban bekövetkező jogutódlást. Ezek vizsgálata nélkül nem lehet állást foglalni a jogutódként pert indító, kiválással létrejött gazdasági társaság perlési jogosultsága kérdésében.

A Legfelsőbb Bíróság Gf.VII.32.771/2000/2. számú döntésében szintén egy szétválási ügyben azt hangsúlyozta, hogy szétválás esetén az egyik jogutód szervezet bejegyző végzése hatályon kívül helyezése iránti perben valamennyi jogutódnak perben kell állnia. Ha az egyik jogutód utóbb újabb szervezeti változással (beolvadás) jogutódlással megszűnik, a szétválás során hozott bejegyzések hatályon kívül helyezése iránti perben a megszűnt társaság perbeli jogutóda a jogutód társaság.

Szétválással kapcsolatos a Fővárosi Ítélőtábla alábbiakban ismertetendő két döntése is. A 10.Gf.40.141/2011/5. számú határozat azt mondja ki, hogy a szétválási szerződésben a követelés nevesítése nemcsak konkrét számbavétellel valósítható meg. A nevesített követelésért az a jogutód felel, akihez azt a szerződés telepítette, ha ő nem teljesít, valamennyi jogutód felelőssége egyetemleges.

A 16.Gf.40.553/2009/4. számú határozat szerint, amennyiben a felek a szétválási szerződésben a szerződést megelőző jogviszonyból származó kötelezettségről nem nevesítve rendelkeznek, csupán általánosságban, ezen kötelezettségért a jogutódok (a fennmaradó jogelőd és a kiválással létrejött jogutód társaság) egyetemlegesen felelnek, tekintve, hogy az ilyen kötelezettség a megállapodást követően ismertté vált kötelezettség körébe tartozónak tekintendő.

Eljárási nehézségeket vet fel az a helyzet is, ha az átalakulásra az elsőfokú ítélet meghozatalát követően kerül sor. A Fővárosi Ítélőtábla 13.Gpkf.43.505/2008/3. számú határozata ezzel összefüggésben a következőket fejtette ki:

„A II. rendű alperes az elsőfokú bíróság ítéletének meghozatalát követően terjesztette elő a jogutódlás megállapítása iránti kérelmét. A Vht. 39. § (1) bekezdése értelmében, ha a végrehajtást kéri vagy az adós személyében változás állt be, a végrehajtható okirat kiállítása előtt a kiállításra jogosult bíróság (hatóság), ha pedig a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében – szükség esetén a felek és a jogutódok meghallgatása és bizonyítás után – végzéssel (határozattal) dönt.

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) 83. § (5) bekezdésének b) pontja értelmében a szétválás különválás vagy kiválás lehet. A Gt. 86. § (1) bekezdése szerint kiválás esetében az a gazdasági társaság, amelyből a kiválás történik, a társasági szerződése módosítását követően változatlan társasági formában működik tovább, a kivált tagok (részvényesek) részvételével és a társasági vagyon egy részének felhasználásával pedig új gazdasági társaság vagy társaságok jönnek létre. A szétválási szerződésben meg kell határozni a 83. § (5) bekezdése értelmében a társasági vagyont, illetve a szétváló gazdasági társaságot megillető jogok és kötelezettségek megosztására irányuló javaslatot. A Gt. 85. § (1) bekezdése értelmében a szétváló társaságnak a szétválás előtt keletkezett kötelezettségeiért – ha a Gt. eltérően nem rendelkezik – a szétválási szerződés rendelkezései szerint felelnek a szétváló gazdasági társaság jogutódjai.

Egyetemleges felelősségük a Gt. 85. § (3) bekezdése alapján akkor áll fenn, ha a szétválási szerződésben valamely vagyontárgyról vagy igényről nem rendelkeztek, vagy az csak a megállapodást követően vált ismertté. A Gt. 85. § (4) bekezdése értelmében a szétválási szerződésben nevesített követelést elsősorban azzal a jogutóddal szemben kell érvényesíteni, amelyhez az adott kötelezettséget a szétválási szerződés a vagyonmegosztás folytán telepítette.

Az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértést követett el azzal, hogy a II. rendű alperes bejelentésében általános jogutódként megnevezett gazdasági társaság jogutódlását nem ellenőrizte, és nem győződött meg arról, hogy az átalakulás valóban a felperes megszűnésével történt-e, nem szerezte be a felperesi társaság cégkivonatát és nem adott módot arra, hogy a felperes a jogutódlással kapcsolatban nyilatkozatot tegyen.

A Vht. 39. § (1) bekezdésének idézett rendelkezése kifejezetten előírja a jogutódlás körülményeinek tisztázását. A „szükség esetén" kitétel arra vonatkozik, hogy a felek és a jogutódok meghallgatása és a bizonyítás felvétele akkor mellőzhető, ha a jogutódlás ténye a már rendelkezésre

álló bizonyítékok alapján egyértelműen megállapítható. Szétválás esetében – figyelemmel arra, hogy a Gt. alapján a szétválásnak különböző módjai lehetnek – a bíróság a szétválás módjának tisztázása nélkül a jogutódlást nem állapíthatja meg.

A kifejtetttekre tekintettel a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság végzését a Pp. 259. §-a értelmében alkalmazandó 252. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította.

Az újabb eljárásban az elsőfokú bíróságnak be kell szereznie a jogutódlásra vonatkozóan a felperes nyilatkozatát és a szétválási szerződés megfelelő részét a jogutódlás kérdésének tisztázásához. Ezt követően dönthet az elsőfokú bíróság a II. rendű alperesnek a jogutódlás megállapítására irányuló kérelméről.

Az átalakulás, mint jogutódlással történő megszűnés a felszámolási ügyekben is gyakran visszatérő jogalkalmazási problémákat vet fel.

A Fővárosi Ítélőtábla 15.Fpkf.43.828/2010/3. számú döntése ezzel kapcsolatban arra mutatott rá, hogy az átalakulás olyan új tény, amelynek következtében a hitelezőt nyilatkoztatni kell, hogy a felszámolás iránti kérelmét fenntartja-e. Amennyiben igen, a bíróságnak az alanyváltozásról alakszerű határozatot kell hoznia.

A Fővárosi Ítélőtábla 15.Fpkf. 44.261/2010/3. számú végzése egy konkrét ügyben a következőekt fejtette ki:

„A Fővárosi Ítélőtábla a másodfokú eljárás során beszerzett, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat Cégmásolatából megállapította, hogy a Cg.13-06-033347 cégjegyzékszámú A. Kulturális Szolgáltató Betéti Társaság a cégjegyzékből 2010. augusztus 19-i hatállyal, átalakulás jogcímén törlésre került. A törölt cég jogutódjaként 2010. augusztus 19-i hatállyal az A. Kulturális Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság került bejegyzésre, amelynek cégjegyzékszáma: Cg.13-09-139822.

A jelen eljárásban alkalmazandó, a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló, 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 6. § (3) bekezdése értelmében megfelelően irányadó Pp. 61. §-a úgy rendelkezik, hogy ha a per alapjául szolgáló jogviszonyban a polgári jog szabályai szerint valamelyik fél helyébe a per folyamán jogutód lép, a jogutód a perbe félként önként beléphet, illetőleg a jogutódot az ellenfél is perbe vonhatja.

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) 65. §-a szerint a gazdasági társaság a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg. A Gt. 67. § (1) bekezdése értelmében jogutóddal szűnik

meg a társaság társasági formaváltás, egyesülés és szétválás (a továbbiakban együtt: átalakulás) esetén.

Miután az adós az elsőfokú bíróság végzésének meghozatalát követően, a cégjegyzékből való törlése következtében megszűnt, az eljárásban fél - perbeli jogképessége hiányában - nem lehet (Pp. 48. §). Figyelemmel arra, hogy a felszámolási eljárásban félbeszakadásnak a Cstv. 6. § (3) bekezdésének rendelkezése miatt nincs helye, a felszámolási eljárás folytatásának vagy megszüntetésének a hitelező nyilatkozatától függően lehet helye.

A Fővárosi Ítélőtábla ezért az elsőfokú bíróság végzését a Pp. 258. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új határozat meghozatalára utasította.

Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Pp. 61-62. §-ában foglaltak megfelelő alkalmazásával nyilatkoztatnia kell a hitelezőt arról, hogy a felszámolás iránti kérelmét az átalakulás folytán létrejött jogutóddal szemben fenntartja-e, illetve őt az eljárásba jogutódként be kívánja-e vonni. Ebben az esetben a hitelező nyilatkozatát az eljárásba vont jogutóddal is közölni kell, majd az elsőfokú bíróságnak a jogutódlásról alakszerű határozattal kell döntenie, ennek jogerőre emelkedését követően folytatható az eljárás a jogutóddal szemben. Amennyiben a hitelező az adós jogutódját az eljárásba nem kívánja bevonni, az elsőfokú bíróságnak a Pp. 157. § a) pontja alapján, a Pp. 130. § (1) bekezdés e) pontjára figyelemmel az eljárás megszüntetéséről kell határoznia."

Felszámolási eljárás kapcsán mondta ki a Fővárosi Ítélőtábla 11.Fpkf.43.378/2005/4. számú döntése is, hogy az adós átalakulását a cégbíróság mindaddig bejegyezheti, amíg a felszámolás nem indul meg. A megszűnt társaság felszámolásának nincs helye. A jogutódlás kérdésében, valamint a felek változása kérdésében kell dönteni, majd vizsgálni, hogy a jogutód vonatkozásában a fizetésképtelenség jogszabályi feltételei fennállnak-e.

Az adós átalakulása kapcsán hozta meg a Fővárosi Ítélőtábla 11.Fpkf.43.318/2005/6. számú döntését is az alábbiak szerint:

„A jelen eljárásra alkalmazandó, a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló, lényegesen az 1993. évi LXXXI. törvénnyel, valamint az 1997. évi XXVII. törvénnyel módosított 1991. évi IL. törvény (a továbbiakban: többször módosított Cstv.) 6.§-ának (3) bekezdése értelmében azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket e törvény külön nem szabályoz, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) rendelkezései a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel megfelelően alkalmazandók azzal, hogy a 6/A.§ esetén kívül a csődeljárásban és a végelszámolási eljárásban felfüggesztésnek, félbeszakadásnak és szünetelésnek, a felszámolási eljárásban pedig félbeszakadásnak nincs helye.

A csődtörvény hatályos rendelkezései nem zárják ki, hogy a nemperes eljárásban a felek személyében bekövetkezett változás folytán az eljárásbeli jogutódlást a bíróság megállapítsa. A Pp. 61-64.§-aiben foglalt rendelkezések alapján jogutódlás mindkét fél, tehát a felszámolási eljárásban a hitelező, illetőleg az adós oldalán is lehetséges. A perbeli jogutódlás megállapítására akkor kerül sor, ha a per tárgyát képező jogviszonyban jogutódlás következett be.

A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (továbbiakban: Gt.) 59.§ (2) bekezdése értelmében a gazdasági társaság átalakulásának minősül a gazdasági társaságok egyesülése (összeolvadás, beolvadás) és a szétválás (különválás, kiválás) is.

A Gt. 64.§ (1) bekezdésében foglalt rendelkezés értelmezése szerint az adós átalakulását a cégbíróság mindaddig bejegyezheti, amíg az ellene megindult felszámolási eljárásban a fizetésképtelenségét megállapító, felszámolását elrendelő végzés jogerőre nem emelkedik, azaz a felszámolás kezdő időpontjáig.

A többször módosított csődtörvény preambulumában rögzített rendelkezés szerint (1.§ (3) bekezdése) a felszámolási eljárás olyan eljárás, amelynek célja, hogy a fizetésképtelen adós jogutód nélküli megszüntetése során a hitelezők e törvényben meghatározott módon kielégítést nyerjenek. Ebből az következik, hogy az adós megszüntetésére a felszámolás befejezésekor kerül sor.

A már megszűnt gazdálkodó szervezet felszámolását elrendelni nem lehet, mert az adós a cégjegyzékből való törléssel történt megszűnésével elvesztette a jogképességét és ezzel az eljárási jogképességét is, ebből következően pedig ellene továbbiakban felszámolási nem peres eljárás sem folytatható. Az elsőfokú bíróság 2004. december 10-én meghozott döntése azért jogszabályba ütköző, mert a cégnyilvántartásban akkor már törléssel megszűnt gazdálkodó szervezettel szemben rendelte el a felszámolást.

Az elsőfokú bíróság az időbeli egybeesés, valamint a felek e tárgyban történő bejelentésének elmulasztása miatt a határozathozatalkor nem tudott a cégben történt változásokról, ezért nem vizsgálta a jogutódlást és elmulasztotta megállapítani az adós jogutódját, mely utóbbit a másodfokú eljárás során a fellebbező fél kérelme alapján a másodfokú bíróság pótolt.

A fentiek okán azonban azt sem vizsgálhatta, hogy a jogutód fizetésképtelenségének törvényi feltételei fennállnak-e, ennek következtében a határozata megalapozatlan.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak elsődlegesen nyilatkoztatnia kell a hitelezőt arra vonatkozóan, hogy az adós jogutódjával – és melyik jogutódjával – szemben fizetésképtelenség megállapítását mely tényállásra, milyen összegű tartozás fennállására alapítja.

A döntése során figyelemmel kell lennie a Gt. 79.§ (3) bekezdésében foglalt rendelkezésre, mely szerint a szétváló gazdasági társaság jogutódai a gazdasági társaságnak a szétválás előtt keletkezett kötelezettségeiért a vagyonmegosztás arányában felelnek. A fenti törvényhely (4) bekezdése szerint azonban ha a kötelezettség csak a megállapodást követően válik ismertté, a jogutód gazdasági társaságok felelőssége egyetemleges. Egyetemleges a jogutód gazdasági társaságok felelőssége akkor is, ha a szétválási szerződésben rendelkeztek ugyan a kötelezettségről, de a kötelezettséget a szétválási szerződés alapján kötelezett társaság nem teljesítette.

Érdemben nyilatkoztatnia kell az adóst (jogutódot) is, a védekezéssel kapcsolatos eljárásjogi kioktatás megtörténte után. A nyilatkozatok függvényében kell lefolytatnia a szükséges bizonyítási eljárást.

A másodfokú eljárás kereteit meghaladó bizonyítási eljárás szükségessége okán a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bírósági határozatot hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat meghozatalára utasította a Pp. 252.§ (2) és (3) bekezdése alapján."

Nem csak az adós, hanem a felszámolási eljárás többi szereplőjének átalakulása is bizonytalanságokat okozott a bírói gyakorlatban.

A hitelezők bármelyikének átalakulása éppúgy tisztázásra szorul a Pp. vonatkozó szabályai szerint, mint az adósé.

A felszámolási ügyekben jelentőséggel bír az a körülmény is, ha a felszámolóként kijelölt gazdasági társaság az eljárás tartama alatt átalakul. E jogi tény kapcsán fejtette ki a Pécsi Ítélőtábla Fpkf.IV.30.356/2010/2. számú végzése az alábbiakat:

„Az R. Válságkezelő és Felszámoló Kft. cégjegyzékből történő törlésével egyidejűleg a cégjegyzékbe Cg.01-10-046665 szám alatt bejegyzésre került az F. R. Zártkörűen Működő Részvénytársaság, a cégjegyzékének 16/001 rovatába – átalakulás folytán – jogelőd cégként az R. Válságkezelő és Felszámoló Kft.-t jegyezték be.

A Nemzetgazdasági Minisztérium www1.pm.gov.hu/hu honlapján a nemzetgazdasági miniszter a felszámolók névjegyzékében 45. sorszám alatt nyilvántartott R. Válságkezelő és Felszámoló Kft. bejegyzett adataival összefüggésben az alábbiakat tette közzé:

„A felszámolók névjegyzékéről szóló 114/2006.(V.12.) Kormányrendelet (továbbiakban R) 4. §-ának (3) bekezdése alapján közöljük, hogy a felszámolók névjegyzékében 45. sorszám alatt nyilvántartott R. Válságkezelő és Felszámoló Korlátolt Felelősségű Társaság (Cg:01-09-079347) társasági formaváltással – átalakult. A felszámolók névjegyzékét vezető közigazgatási hatóság 45.

sorszám alatt a társaság jogutódját, az F. Zrt.-t (Cg.: 01-10-046665) 2010. július 26-án a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. számú törvény 27/C. §-ának (1) és (2) bekezdése, valamint az R. 2. §-ának (5) bekezdése alapján – a jogelőd egyidejű törlése mellett – az alábbiak szerint jegyezte be a nyilvántartásba.

Bejegyezve: F. R. Zártkörűen Működő Részvénytársaság.

Sorszám 45."

A fent idézett tényekből megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott végzésében tévesen jutott arra a jogi álláspontra, hogy a 14. sorszámú végzéssel kijelölt felszámolót a felszámolói névjegyzékből törölték, és ez okból a Cstv. 27/A. § (6) bekezdése alapján felmentésnek volna helye. A felszámoló felszámolói névjegyzékből történő törlésére – mint ahogy arra a fellebbezés helyesen utalt –az R. 5. § (1) bekezdése alapján, az ott meghatározott okból van lehetőség. A fent idézett közleményben azonban az R. 5. §-ának (1) bekezdése felhívásra nem került, a nyilvántartó szerv az R. 5. § (1) bekezdésére alapított törlési határozatot nem hozott, ilyen tartalmú közleményt nem tett közzé, és ilyen tartalmú értesítést sem küldött a Cstv. 27/A. § (6) bekezdése alapján a Pécsi Ítélőtáblának. A nyilvántartó szerv határozatában a nyilvános és közhiteles cégnyilvántartásba bejegyzett tények, és az anyagi jogszabályok – azaz a fellebbezésben hivatkozott Gt. 70. § (1) bekezdése (melynek értelmében az átalakult gazdasági társaság általános jogutódja az átalakulással létrejövő gazdasági társaság, és a jogutód gazdasági társaságot illetik meg a jogelőd gazdasági társaság jogai, és terhelik a jogelőd gazdasági társaság kötelezettségei) – alapján megállapította, hogy a névjegyzékbe bejegyzett cég társasági formaváltással átlakult, és a jogutódlásnak a felszámolói névjegyzékben történő átvezetéséről határozott azzal, hogy a jogutód társaság felszámolói névjegyzékbe történő bejegyzésére azért kerülhetett sor, mert a jogutód társaság is megfelelt a Cstv. 27/C. § (1) és (2) bekezdése, valamint a R. 2. § (5) bekezdésében meghatározott feltételeknek. A közleményben használt „a jogelőd egyidejű törlése mellett" kifejezés nem R. 5. § (1) bekezdése szerinti, a felszámolói névjegyzékből történt törlést, hanem a jogelőd helyett, annak bejegyzett sorszáma alatt a jogutód névjegyzékbe történő bejegyzését jelenti.

A fentiek okán a másodfokú bíróságnak a másodfokú eljárás során elsődlegesen a jogutódlás tényét kellett megállapítania, e tárgyban a rendelkező részben írt megállapítást tette azzal, hogy a jogutód e minősége törvényen, azaz a Gt. 70. § (1) bekezdésén, és felszámolók névjegyzékét vezető közigazgatási hatóság határozatán, és nem a másodfokú bíróság döntésén alapul. A másodfokú végzés rendelkező részének jogutódlásra vonatkozó része pusztán annak deklarálása, hogy – a Gt. 70. § (1) bekezdés szerinti általános jogutódlás folytán – az R. Válságkezelő és Felszámoló Korlátolt Felelősségű Társaság jogelőd által a 14. sorszámú végzéssel megszerzett jogok és kötelezettségek is a

jogutód F. R. Zártkörűen Működő Részvénytársaságot illetik, illetve terhelik. A másodfokú bíróság e tárgyban hozott határozata ezért nem a Pp. 65. §-a szerinti perbelépés tárgyában hozott határozat, az abban foglalt deklaráció pusztán az érintettek tájékoztatását szolgálja, az a Pp. 233. § (3) bekezdés b) pontja szerint, eljárás folyamán hozott határozat, mely ellen – a Cstv. erre vonatkozó külön rendelkezése hiányában – fellebbezésnek nincs helye sem az első, sem a másodfokú eljárásban. (Legfelsőbb Bíróság 2/2008(V.19.) Pk. Vélemény)

Az elsőfokú bíróság felszámolót felmentő rendelkezése a fentiekből következően téves volt, a kijelölt felszámoló névjegyzékből történő törlése hiányában a Cstv. 27/A. § (6) bekezdésében írt feltételek nem álltak fenn, ezért a másodfokú bíróság a Cstv. 6. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta, és a felszámoló felmentését mellőzte. A kijelölt felszámoló felmentésének hiányában új felszámoló kijelölésének sincs helye. Az elsőfokú bíróság e tárgyban hozott döntése – függetlenül attól, hogy az új felszámoló kijelölésére külön végzésben került sor – szerves része a fellebbezéssel támadott határozatnak, az új felszámoló kijelölése a felmentő határozat előzetes végrehajthatóságán alapult. E határozat a másodfokú bíróság ellentétes döntése folytán hatálytalanná, nem létezővé vált, ezért a másodfokú bíróságnak rendelkeznie kellett a már nem létező határozat végrehajtása körében tett intézkedések folytán előállt helyzet rendezéséről is, ami a jelen helyzetben az új felszámoló kijelölésének mellőzését jelenti.

Az elsőfokú bíróság a kijelölt felszámoló személyében történt jogutódlást észlelve akkor járt volna el helyesen, ha – miután a fizetésképtelenséget megállapító végzés a felszámoló átalakulásának időpontjában még közzétételre nem került – a közzétételi végzésben – esetlegesen egy e tárgyban hozott, jogutódlást megállapító végzést követően – már a jogutód gazdasági társaságot tünteti fel felszámolóként. (A másodfokú bíróság információja szerint a közzétételnél használt számítógépes program ezt automatikusan felajánlotta volna.)

Az elsőfokú bíróságnak az iratok visszaérkezését követően intézkednie kell a közzétett fizetésképtelenséget megállapító végzés felszámoló személyére vonatkozó részének módosításáról, és ennek Cégközlönyben történő közzétételéről."

A hitelező a felszámolási eljárásban éppolyan fontos szereplő, mint az adós, vagy a felszámoló. Ügyféli minőségének megállapítása, az eljárásbeli legitimációja és anyagi jogi jogosultságának tisztázása elengedhetetlenül fontos, ennek hiányában a felszámolási eljárás érdemben nem folytatható le.

Az alábbiakban ismertetendő néhány döntés ezzel a problematikával foglalkozik.

A Fővárosi Ítélőtábla 15.Fpkf.44.851/2008/3. számú ügyében a következőket fejtette ki:

Az IRM Céginformációs Szolgálatának adatai szerint az R. Vagyonvédelmi Betéti Társaság 2008. június 25-ei hatállyal a cégjegyzékből átalakulás címén törlésre került. A törölt cég jogutódjaként 2008. június 25-ei hatállyal az R. Vagyonvédelmi Korlátolt Felelősségű Társaság került bejegyzésre.

A jelen eljárásban alkalmazandó, a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló, 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 6. § (3) bekezdése értelmében azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket e törvény külön nem szabályoz, a Pp. rendelkezései megfelelően irányadóak.

A Pp. 61. § (1) bekezdése szerint, ha a per alapjául szolgáló jogviszonyban a polgári jog szabályai szerint valamelyik fél helyébe a per folyamán jogutód lép, a jogutód a perbe félként önként beléphet, illetőleg a jogutódot az ellenfél is perbe vonhatja. A felperes jogutódját csak akkor lehet perbe vonni, ha a jogutódlás a felperes halála, illetve jogutódlással történő megszűnése miatt következett be.

A (2) bekezdés alapján a felperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez a felperes hozzájárulása, az alperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez pedig mindkét fél hozzájárulása szükséges. Hozzájárulásra nincs szükség, ha a perbelépés azért történik, mert a jogelőd meghalt vagy jogutódlással megszűnt, a jogutódlást azonban valószínűsíteni kell.

A Pp. 62. § (1) bekezdése szerint a jogutód perbelépését, illetőleg perbevonását írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni; a bejelentést közölni kell a felekkel, illetőleg a perbevont jogutóddal is. A (3) bekezdés szerint pedig a jogutód a perből elbocsátott jogelődjének helyébe lép; a jogelőd elbocsátásáig végzett perbeli cselekmények és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak.

A jelen eljárásban továbbá alkalmazandó, a gazdasági társaságokról szóló, 2006. évi IV. törvény (Gt.) 65. §-a szerint a gazdasági társaság a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg. A Gt. előírásai alapján a gazdasági társaságok jogutódlással és jogutód nélkül szűnhetnek meg. A 67. § (1) bekezdése alapján jogutóddal szűnik meg a társaság társasági formaváltás, egyesülés és szétválás (átalakulás) esetén. A (2) bekezdés szerint társasági formaváltásnak számít, ha a gazdasági társaság egyetemes jogutódlással más gazdasági társasági formát választ.

Az adott ügyben az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat cégmásolata szerint az R. Vagyonvédelmi Betéti Társaság a Gt. idézett rendelkezése alapján korlátolt felelősségű társasággá alakult át és megszűnt, ezért a cégjegyzékből törlésre került. Az átalakulás folytán jogutódja 2008. június 25-ei időponttal a cégjegyzékbe bejegyzett R. Vagyonvédelmi Korlátolt Felelősségű Társaság. Ezen átalakulás tényét a hitelező az elsőfokú bíróságnak 2008. július 23-án 13. sorszámú észrevételében – egyebek mellett –

bejelentette, s a Fővárosi Bíróság, mint Cégbíróság jogerős végzéseinek csatolásával igazolta. Ezért helytállóan döntött az elsőfokú bíróság, amikor a Pp. 61. § és 62. §-a értelmében a hitelező személyében történő jogutódlást megállapította.

Egy másik ügyben a Fővárosi Ítélőtábla a Céginformációs Szolgálat cégmásolatából megállapította, hogy a hitelezőt a Fővárosi Bíróság, mint Cégbíróság a cégjegyzékből átalakulás címén 2009. szeptember 30-i hatállyal törölte, s jogutódként a V. 3. Ingatlanhasznosító és Fejlesztő Kft.-t jegyezte be.

A hitelező a másodfokú bíróság felhívására a 4. sorszámú beadványában bejelentette, hogy a hitelező, mint a korábbi hitelező cégjegyzékbe bejegyzett jogutóda a felszámolási kérelmet fenntartja, és be kíván lépni a felszámolási eljárásba. 5. sorszám alatti beadványában az eljárás megszüntetését kérte, mert az adós a tartozását kiegyenlítette.

A Fővárosi Ítélőtábla tekintettel a jogelőd és a jogutód hitelező cégmásolatának fent hivatkozott adataira, valamint a jogutód hitelező nyilatkozatára, a jelen eljárásban alkalmazandó, a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló, 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 6. § (3) bekezdése folytán megfelelően irányadó Pp. 61. § (1)-(3) bekezdése és a 62. § (1), (3) bekezdése alapján a jogutódlást megállapította, majd a hitelező kérelmére az eljárást megszüntette, és az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte [Pp. 157. § f) pont és Pp. 251. § (1) bekezdés]. [Fővárosi Ítélőtábla 15.Fpkf.43.178/2010/6.]

A Fővárosi Ítélőtábla 15.Fpkf.44.774/2008/3. számú ügyében megállapította, hogy... „az S. Építő Kft. az adóssal az M6 autópálya projekt hídépítő munkáinak (B2 híd) elvégzése tárgyában kötött vállalkozási szerződés adós általi hibás teljesítéséből eredő követelését jelentette be hitelezői igényként, amelyet az adós felszámolója nem vett nyilvántartásba. A vitatott hitelezői igény elbírálása tárgyában indult eljárásban az I. rendű hitelező 2008. július 28-án előterjesztett kérelmében előadta, hogy a hitelezői igényként bejelentett követelés tekintetében jogutódja a II. rendű hitelező lett. Csatolta az S. Magyarország Kft.-nek mint az S. Építő Kft. átalakulással létrejött jogutódjának bejegyzéséről rendelkező cégbírósági végzést, valamint a 2008. március 19-én aláírt szétválási okiratot, amely szerint az S. Magyarország Kft. az S. Építő Kft.-ből kiválás útján jön létre. A szétválási okirat 8. pontja rendelkezik a jogok és kötelezettségek megosztásáról; a 8.1. pont szerint az S. Magyarország Kft.-t illeti, illetve terheli a szétválási okirat 5. számú mellékletében felsorolt projektekhez tartozó valamennyi jelenlegi és jövőben keletkező magánjogi és közjogi jogviszony, kötelezettség és jogosultság, és valamennyi e projektekhez kapcsolódó hatósági, közigazgatási, peres illetve nemperes eljárásban az S. Magyarország Kft. tekintendő a cégbejegyzés napjától kezdődően az S. Építő Kft. jogutódjának. Az 5.

számú melléklet első oldala „Az M6 Autópálya hídépítési munkái” megnevezésű projektet is tartalmazza.

A fenti okiratok alapján az elsőfokú bíróság – utalással a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) 67. § (1) és (4) bekezdésére, 70. § (1) bekezdésére és 83. § (5) bekezdésének c) pontjára – megállapította, hogy a kiválás során az M6 autópálya hídépítő munkáinak elvégzése tárgyában kötött megállapodással összefüggő valamennyi igényt az I. rendű hitelező jogelődtől a II. rendű hitelező jogutód szerezte meg. Ezért az 1991. évi XLIX. törvény 6. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 61. § (2) és (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság rendelkezett a II. rendű hitelezőnek az eljárásba hitelezői jogutódként való belépéséről és az I. rendű hitelezőnek az eljárásból való elbocsátásáról.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a vitatott hitelezői igény tekintetében bekövetkezett jogutódlással kapcsolatos tényállást helytállóan állapította meg. Az ítélőtábla egyetértett a jogutódlás megállapításáról és a II. rendű hitelező eljárásba belépésének engedélyezéséről hozott döntésével, annak helyes indokait nem ismételte meg, csak a fellebbezésre figyelemmel emelte ki a következőket. Az adós az eljárás során először a fellebbezésében hivatkozott arra, hogy a vitatott követelés a megbízók személyének különbözősége miatt nem tartozik a szétválási okirat 5. számú mellékletében szereplő, „az M6 Autópálya hídépítési munkái” megnevezésű projekthez. Korábban, 8. sorszámú beadványában maga hivatkozott a jogutódlásra, és azt a 2008. augusztus 27-én tartott személyes meghallgatáson sem vonta kétségbe, hanem a vitatott követelés megalapozottságának vizsgálatával kapcsolatban tett észrevételt, 11. sorszámú beadványában pedig csak a vagyonmérleggel kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekre hivatkozott. A csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 6. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 235. § (1) bekezdésére figyelemmel ezért a másodfokú bíróság ezen új fellebbezési hivatkozást csak akkor vehetné figyelembe, ha az az első fokú határozat meghozatalát követően jutott volna a fellebbező fél tudomására, az adós azonban fellebbezésében ilyet nem is állított. Az adós birtokában lévő szerződésekre való puszta hivatkozás azonban ettől függetlenül sem lenne alkalmas az adós által előadottak alátámasztására. A hitelezők a szétválási okirattal megfelelően igazolták, hogy jelen eljárás szempontjából az átalakulás folytán a II. rendű hitelező tekintendő jogutódnak, ennek ellenkezőjét az adós nem tudta igazolni. Az engedményezésre való hivatkozása tartalmilag egyébként sem a jogutódlás tényének, hanem a hitelezői igénynek az adóssal szembeni érvényesíthetőségének vitatására irányult, amely a vitatott hitelezői igény tárgyában hozandó érdemi döntésre tartozik. A kifejtettekre figyelemmel az ítélőtábla e tekintetben az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.

Nem osztotta azonban az ítélőtábla az elsőfokú bíróság álláspontját a jogelőd I. rendű hitelező eljárásból való elbocsátása tekintetében. A Pp. 61. § (3) bekezdése értelmében a jogutód perbelépése esetén – ha az nem a jogelőd halála miatt történt – a jogelődöt kérelmére az ellenfél hozzájárulásával a perből el kell bocsátani. Az adott ügyben az adós sem kifejezetten, sem az eljárás során tett nyilatkozatai tartalma szerint nem járult hozzá a jogelőd hitelezőnek az eljárásból való elbocsátásához, ezért annak, a Pp. idézett rendelkezése szerint nem volt helye. Ezért az ítélőtábla a végzés e rendelkezését megváltoztatta és az elbocsátás iránti kérelmet elutasította. A hitelezők így a Pp. 62. § (2) bekezdése szerint a továbbiakban az eljárásban pertársakként vesznek részt. Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság végzését a Pp. 259. §-ra figyelemmel alkalmazandó Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben változtatta meg."

A 11.Fpkf.43.623/2009/3. számú felszámolási ügy tényállásából megállapítható volt, hogy a hitelező gazdálkodó szervezetnél névváltozások is történtek és kiválás is lezajlott. A döntés szerint ...„A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.) 84.§ (5) bekezdés b) pontja alapján a szétválásról szóló közleményben meg kell jelölni a szétváló gazdasági társaságot megillető jogok és terhelő kötelezettségek megosztására vonatkozó megállapodás legfontosabb rendelkezéseit, különösen a vagyonmegosztás arányát. A Gt. 85. § (1) bekezdése értelmében a szétváló gazdasági társaság jogutódai – ideértve azt a gazdasági társaságot is, amelyből a kiválás történt – a szétváló társaságnak a szétválás előtt keletkezett kötelezettségeiért – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a szétválási szerződés rendelkezése szerint felelnek. A szétváló társaság vagyonmegosztás előtt szerzett *jogainak érvényesítésére a szétválás után az a jogutód jogosult, amelyhez az adott jogot a szétválási szerződés telepítette.* A fenti törvényhely (2) bekezdése úgy rendelkezik: Ha valamely vagyontárgyról, igényről a szétválási szerződésben nem rendelkeztek, vagy az csak utóbb vált ismertté, a vagyontárgy, igény vagy annak ellenértéke (érvényesítési joga) valamennyi jogutód társaságot a vagyonmegosztás arányában illeti meg.

A fizetésképtelenség vizsgálatánál nyilvánvalóan relevanciával bír, hogy az adóssal szembeni követelés a hitelezőt, vagy a kiváló gazdálkodó szervezetet illeti-e meg. E körben a bíróságok az eléjük tárt bizonyítékok alapján azt tudták értékelni, hogy a felek között létrejött - 2003. november 5-én valamint 2004. július 31-én kelt – szerződések mindegyikét a jelen eljárásban résztvevő hitelező kötötte. Ezt a tényt igazolja, hogy az írásba foglalt megállapodásokban vállalkozóként a K-O. Környezettechnológiák Rt. – megnevezés került rögzítésre, megjelölve, hogy annak székhelye: D., J. Á. út 9-11. A hivatkozott és Fővárosi Bíróság előtt 2006. április 4-én indult 24.Fpk. 01-06-002123 számú eljárásban a hitelező már az akkor aktuális nevén, mint K. Környezettechnika Zártkörűen Működő Részvénytársaság érvényesítette az igényét az adóssal szemben. Az adós 2006. május 24-én kelt és a

bírósághoz 2006. május 25-én érkezett beadványában a K. Környezettechnika Zrt.-vel, mint hitelezővel szemben fennálló tartozását ismerte el. Az eljáráson kívüli megállapodásban, mely 2006. július 6-án kelt, szintén a K. Környezettechnika Zrt.-vel, mint jogosulttal szemben vállalt fizetési kötelezettséget azzal, hogy teljes tartozását legkésőbb 2006. december 31-éig hiánytalanul megfizeti. A fentiek alapján – figyelemmel a cégnyilvántartási adatokra is – azt a következtetést kellett levonni, hogy a jogviszonyban résztvevő vállalkozó ugyanazon gazdálkodó szervezet, mint amely az eljárásokat az adóssal szemben indította. Névváltozása jogosulti minőségét nem befolyásolja.

A Pp.164.§ (1) bekezdése értelmében az adóst terhelte annak bizonyítási kötelezettsége, hogy a hitelezői jogelőd adóssal szemben támasztott követelése a kiváló O. Zrt.-hez, mint jogutódhoz került. Erre azonban az adós az eljárás során nem szolgáltatott elegendő bizonyítékot, nem csatolta sem a kiválási szerződést, sem a kiválásról szóló közleményt. Az adós által hivatkozott folyószámla egyeztetést nem az O. Zrt., hanem az O.-VWS Vállalkozási Szolgáltató Zrt. – könyvvizsgáló gazdálkodó szervezet – küldte meg az adósnak, s abból nem állapítható meg, hogy azt a hitelező vagy az O. Zrt. nyilvántartásának egyeztetése céljából küldte-e meg. Ez a levél ezért önmagában nem igazolja, hogy a fizetésképtelenség alapjaként megjelölt követelés a kiválás következtében létrejött O. Zrt-hez került volna.

Az adós sem az elsőfokú, sem a másodfokú eljárás során nem igazolta kétséget kizáróan a védekezésében előadott állítását, mely szerint a meghatározott vállalkozói díj-tartozása az O. Zrt. javára állhat csak fenn, ezért a fellebbezése nem volt alkalmas arra, hogy a másodfokú bíróság a helytálló elsőfokú döntést megváltoztassa." [Fővárosi Ítélőtábla 11.Fpkf.43.623/2009/3.]

Az ismertetett döntésekből mindenképen levonható az a következtetés, hogy a bírói joggyakorlat sem kezeli úgy az átalakulás jogintézményét, hogy az további vizsgálódást nem igénylő, törvényi jogutódlással járna. A Gt. a társasági formaváltás tekintetében az általános jogutódlás tényét fogalmazza meg, de mint láttuk, ez alól is vannak kivételek.

Az egyesülés esetkörére ez lényegében ugyanúgy vonatkozik, de a Gt. 77. § (2) bekezdése maga is különbséget tesz a jogelődök között, illetve a jogelődökről átszármazó jogosítványok tekintetében.

A szétválásnál – annak vagyonmegosztási jellege miatt – a jogutódlás ténye az egyes jogviszonyok tekintetében beható vizsgálódás eredményeképpen állapítható csak meg, ennek elmulasztása a jogutódi minőség tisztázatlanságával jár és adott körülmények között lényeges eljárási szabálysértésnek minősítve abszolút hatályon kívül helyezési ok.

Az átalakulás (egyesülés, szétválás) esetén csak a jogutódi minőség vizsgálatával állapítható meg az adott igény érvényesítésére való anyagi jogi jogosultság, illetve egy konkrét követelés tekintetében a helytállásra kötelezett személye.

Az anyagi jogi aspektusok mellett nem elhanyagolható eljárási jogi követelmény a Pp. vonatkozó szabályainak betartása. A fél jogutódlás melletti megszűnése is az eljárás félbeszakadását vonja maga után a jogutód perbelépéséig, illetve perbevonásáig, ha a jogviszony természete a jogutódlás kizártságát nem vonja maga után (ami gazdasági jogviszonyok körében ritkán fordul csak elő.)

A jogutód perbelépése (perbevonása) a Pp. 61-65. § alapaján („Változások a felek személyében" cím alatti normák szerint) történik, ezeket a szabályokat akkor is be kell tartani, ha a fél megszűnésére jogutódlás mellett (átalakulással) kerül sor. Szükség van álláspontom szerint a jogutódlás megállapítására akkor is, ha az átalakulás nem „hagyományos módon", hanem ún. „technikai átalakulás" révén megy végbe. Ilyenkor ugyanis cégforma-váltás következik be, vagyis a jogviszonyban alanycserére kerül sor, legfeljebb a jogalkotó valamilyen jogpolitikai megfontolásból az átalakulás igen költséges és bonyolult eljárási előírásai alól bizonyos mértékű felmentést ad.[20]

4. Az átalakulás fordulónapja

Az átalakulás fordulónapja alatt a társasági-cégjogi szakzsargonban nem az átalakulási vagyonmérleg- és leltár tervezetek fordulónapját szokták érteni, hanem azt a napot, amellyel a cégbíróság az átalakulást konstitutív, ex nunc hatályú végzésével bejegyzi a cégjegyzékbe.

Ezzel a nappal szűnik meg – a jogutódra (jogutódokra) hivatkozással – az átalakuló (jogelőd) társaság, illetve egyesülésnél a jogelőd társaságok, és ugyanezen a napon keletkezik (keletkeznek) a jogutód(ok). „A gazdasági társaságok átalakulásának új szabályai" című könyvemben ezt az alábbiak szerint fejtettem ki: „Az átalakulás fordulónapjának fogalmát a joggyakorlat honosította meg. Azt az időpontot értjük alatta, amikor a jogelőd cég megszűnik, s vele egyidőben jogutód keletkezik, vagyis *azt a napot, amelyen az átalakulás jogi értelemben véve ténylegesen bekövetkezett.* A jogelőd megszűnése (cégjegyzékből való törlése) és a jogutód bejegyzése szükségképpen *azonos időponttal* kell bekövetkezzen, másként a jogutódlásban, az átalakuló cég folyamatos működésében hézag támadna, s ez az interregnum éppen a dolog lényegét, a jogutódlás melletti megszűnést, s egyben a

[20] *Lásd az 5. pontban írtakat is.*

megszűnt cég megtorpanás nélküli továbbfolytatását veszélyeztetné. [Ezért voltak hibásak azok az átalakulás bejegyzési kérelmek, ahol az egyik napra (például június 30-ára) tették volna a jogelőd cég törlését, s a következő napra, (július elsejére) a jogutód bejegyeztetését.]

Az átalakulás bejegyzése csak egyazon napra, az átalakulás fordulónapjára vonatkoztatva történhet meg, egyetlen pillanatig sem fordulhat elő, hogy az egyik cég már nem létezik, a másik pedig még nem született meg. A jogelőd törlése és a jogutód bejegyzése csak azonos időponttal rendelhető el.

Nagyobb jelentősége volt e kérdéskörnek az Át. és a régi Gt.[21] VIII. fejezetének szabályozása szerint, hiszen ebben az időben a cégjegyzékbe való bejegyzésnek és az abból való törlésnek ex tunc hatálya volt. A régi Gt. 24. §-ának (1) bekezdése szerint a gazdasági társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel – a társasági szerződés megkötésének, illetve az alapszabály elfogadásának, alapító okirat aláírásának időpontjára visszamenőleges hatállyal jött létre.

A visszamenőleges konstitutív hatályú cégbejegyzés az átalakulás bejegyzésére is érvényesült, tekintve, hogy az átalakulással létrejövő szervezetek vonatkozásában ... eltérő törvényi rendelkezés hiányában a Gt. alapítási szabályait kellett megfelelően alkalmazni. Az Át. 74. § (1) bekezdése szerint átalakulás esetén a gazdasági társaság létrejöttének és a korábbi szervezet megszűnésének időpontja a társasági szerződés, vagy az alapító okirat aláírásának, részvénytársaság nyilvános alapítása esetén az alapszabály elfogadásának időpontja, illetőleg a társaságot alapítók által meghatározott – legfeljebb a cégbejegyzés napjáig terjedő – időpont. Némi fogalmazásbeli pontosítással, de ilyen szabályt adott a régi Gt. VIII. fejezetének 367. §-a is. Ezek a szabályok közelebbről azt jelentették, hogy az átalakulás fordulónapját az átalakuló cég maga állapíthatta meg, ez az időpont azonban a jogutód cég alapdokumentumának elfogadásától a cégbejegyzésig terjedő időszakon belül volt csak elhelyezhető, a társaság mozgási lehetősége így bizonyos mértékig korlátozott volt.... A fentiek ismeretében csak helyeselhető az új Gt.[22] azon koncepcionális jelentőségű megoldása, amely az ex tunc hatályú cégbejegyzés helyett az ex nunc hatályú konstitutív bejegyzést deklarálja. Az új normarendszer szerint – melynek technikai előfeltétele volt a cégbíróságok naprakésszé válása – az újonnan alapított gazdasági társaságot az új Gt. 16. § (2) bekezdése szerint a cégbejegyzés keletkezteti, azonban nem visszamenőleges hatállyal. Alapításnál a társaság csak a cégbejegyzés napjával jön létre, s korlátozott mértékben (előtársaságként) már ezt megelőzően is működhet..... A jogintézmény célja, hogy az alakuló társaságnak a cégbejegyzésig is módja legyen a működés (főként előkészítő jellegű) megkezdésére, ne

---

[21] *1988. évi VI. törvény*

[22] *Az idézett szövegben az „új Gt." alatt az 1997. évi CXLIV. törvényt kell érteni.*

kelljen tétlenül várnia a bírói döntésre. Azok az indokok, melyek a jogintézmény bevezetését az újonnan alakuló társaságnál szükségessé tették, nem állnak fenn az átalakulásnál. Itt ugyanis a jogelőd társaság(ok) minden megszorítás nélkül gazdálkodhatnak a régi rendben mindaddig, amíg átalakulási kérelmük jogerős elintézést nem nyer."

Az átalakulás ex nunc hatályú bejegyzése számos jogtechnikai (és gyakorlati) bonyodalmat kiküszöbölt, például a visszamenőleges hatályú elutasítás miatti visszarendeződés kérdését, mégis származnak belőle újabb nehézségek is.

A legalapvetőbb probléma, hogy az ex nunc hatályú, konstitutív átalakulás – bejegyzés esetén az átalakuló társaság(ok) nem számolhatnak az átalakulás bejegyzésének időpontjával, hiszen nem látható előre, hogy a cégbíróság eljárása mikor jut el olyan stádiumba, hogy a bejegyzést elvégezze.

Ez főként számviteli feladataikat tekintve jelentős többletterheket ró az átalakuló társaságra (társaságokra), emiatt keresni kellett egy olyan megoldást, mellyel az átalakuló társaság (társaságok) befolyásolni tudja (tudják) az átalakulás fordulónapját, az átalakulás bejegyzési időpontját.

A 2006. évi IV. törvény[23] 74. § (6) bekezdése, valamint a Ctv. (a 2006. évi V. törvény) 57. § (2) bekezdése módot adott arra, hogy az átalakuló társaság az átalakulás fordulónapját meghatározhassa.

A Gt. 74. § (6) bekezdése szerint a legfőbb szerv a gazdasági társaság átalakulásáról véglegesen döntő ülésén meghatározhatja azt – a Ctv. 57. § (2) bekezdése szerinti feltételeknek megfelelő – időpontot, amikor az átalakuláshoz fűződő joghatások beállnak.

A Ctv. 57. § (2) bekezdése értelmében, ha az átalakuló cég az átalakulás időpontját meghatározza, az átalakulás nem a cégbejegyzés napjával, hanem a cég által megadott napon következik be. A cég által meghatározott időpont nem lehet későbbi, mint a kérelem cégbírósághoz történt benyújtását követő kilencvenedik nap, illetve nem lehet korábbi, mint a cégbejegyzés napja. Ha a cég által meghatározott időpont a cégbejegyzés napját megelőzné, a cégbíróság az átalakulás időpontjaként a cégbejegyzés napját tünteti fel.

Ez az új szabályozás – vitathatatlan előnyei mellett – több problémát is felvet. Igaz, hogy az átalakuló társaság meghatározhatja az átalakulás joghatásai beálltának időpontját, a kérelem teljesítésére azonban nem számíthat teljes bizonyossággal. Ha ugyanis a számára nyitva álló (a bejegyzési kérelem benyújtását követő 90 napos) időtartamon belül túl közeli napot határoz meg, egy esetleges elhúzódó hiánypótlás miatt kérelme teljesíthetetlenné válik, azt a bíróság figyelmen kívül fogja

[23] Gt. (2006. évi IV. tv.)

hagyni, és az átalakulás fordulónapja mégis a cég által előre nem modellezhető cégbejegyzés napja lesz.

Ha viszont a bíróság túl gyorsan „elkészül" az átalakulás bejegyzési kérelem átvizsgálásával, és azt teljesíthetőnek látja, intézkedésével várnia kell, ha a cég által kért fordulónap ennél későbbi időpontra esik.

Mivel jövőbeli tényt (alapítást, s így átalakulást) nem jegyezhet be a cégbíróság, így az eljáró bíró nem tehet mást, nyilvántartásba helyezi az aktát a kérdéses időpontig.

A Fővárosi Ítélőtábla 16.Cgf.43.341/2009/3. számú végzése értelmében az elsőfokú bíróság 2009. január 15-én kelt végzésével a kérelemtől eltérően 2009. január 15-i időponttal egyebekben a kérelem szerinti tartalommal bejegyezte a beolvadással kapcsolatos adatváltozásokat.

A társaság 2009. január 20-án a 22. sorszámú végzés kijavítását kérte akként, hogy az átalakulás bejegyzésére 2008. december 30-i hatállyal kerüljön sor.

Az elsőfokú bíróság a kijavítási kérelmet elutasította. Kifejtette, hogy a Ctv. 57.§ (2) bekezdése értelmében a cég a bejegyzés napjánál korábbi átalakulási időpontot nem határozhat meg. A változás bejegyzésére 2009. január 15-én került sor, ezen okból nincs helye az átalakulás 2008. december 30-i hatállyal történő bejegyzésére.

A kijavítást elutasító végzéssel szemben a társaság fellebbezett jogi képviselő útján. A végzés megváltoztatását, a változásbejegyző végzés kérelme szerinti kijavítását kérte. Hangsúlyozta, hogy az átalakulás 2009. január 15-i hatállyal történő átvezetése a társaságok számára mind jogi, mind számviteli szempontból kezelhetetlen helyzetet teremtett, mely helyzet kizárólag az átalakulás 2008. december 30-i hatályával hozható helyre. Jelentős gazdasági érdekekből kifolyólag a több társaságot érintő átalakulás legfontosabb célja az átalakulás cégjegyzéken 2008. december 30-i átvezetése volt.

A Fővárosi Ítélőtábla a fellebbezést alaptalannak találta.

Egyebek mellett utalt arra, hogy az átalakulás közös szabályai között elhelyezett Gt. 74.§ (6) bekezdése kimondja, hogy a legfőbb szerv a gazdasági társaság átalakulásáról véglegesen döntő ülésén meghatározhatja azt – a Ctv. 57.§-ának (2) bekezdése szerinti feltételeknek megfelelő – időpontot, amikor az átalakuláshoz fűződő joghatások beállnak.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) hivatkozott 57.§ (2) bekezdése úgy rendelkezik, ha az átalakuló cég az átalakulás időpontját meghatározza, az átalakulás nem a cégbejegyzés napjával, hanem a cég által megadott napon következik be. A cég által meghatározott időpont nem lehet későbbi, mint a kérelem cégbírósághoz

történt benyújtását követő kilencvenedik nap, illetve nem lehet korábbi, mint a cégbejegyzés napja. Ha a cég által meghatározott időpont a cégbejegyzés napját megelőző nap, a cégbíróság az átalakulás időpontjaként a cégbejegyzés napját tünteti fel.

Az idézett rendelkezésekből leszűrhető, hogy a Ctv. egyértelmű, eltérésre lehetőséget nem adó, kógens szabálya szerint, amennyiben a cég átalakulása (beolvadással történő egyesülése) során az átalakuláshoz fűződő joghatások beálltának időpontjaként a bejegyzés napját megelőző időpontot jelölt meg, az átalakulás időpontjaként a cégjegyzékben nem ezen időpont, hanem a cégbejegyzés napja tüntetendő fel. E szempontból közömbös, hogy folyt-e esetlegesen hiánypótlási eljárás.

A Ctv. 32.§ (1) bekezdése értelmében bejegyzési, változásbejegyzési eljárásban eltérő rendelkezés hiányában a Pp. szabályai alkalmazandók.

A Pp. 224.§ (l) bekezdése szerint a végzés kijavítására névcsere, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén kerülhet sor.

Mindezekből az is következik, amennyiben a bejegyző végzésben az átalakuláshoz kapcsolódó adatok változásának időpontjaként a változásbejegyzés napja került bejegyzésre, az átalakulás időpontja utóbb nem javítható ki a cég által meghatározott, a bejegyzést megelőző időpontra.

Az adott ügyben a szervezeti változáshoz kapcsolódó változásbejegyzési kérelmet benyújtó jogutód (befogadó) társaság alapítója és a jogelőd (beolvadó) részvénytársaság az egyesüléshez fűződő joghatások beálltának időpontjaként 2008. december 30-át határozta meg, és az átalakulást ezen időponttal kérte bejegyezni.

Az elsőfokú bíróság érdemi, bejegyzést elrendelő határozatát azonban 2009. január 15-én hozta meg, ezért a már kifejtettek szerint ezen időpontban az átalakulás nem volt bejegyezhető a társaság által meghatározott 2008. december 30-i hatállyal, csupán 2009. január 15-i időponttal, s ezen az a körülmény sem változtat, hogy időközben az átvevő társaság tagja a jelen szervezeti változással egyidejűleg elhatározott másik beolvadással – amelyről az elsőfokú bíróságnak határozata meghozatalakor adatok egyebekben nem álltak rendelkezésére – megszűnt.

A fenti kifejtettek szerint tehát az átalakulás időpontja a cégjegyzékben helyesen került a bejegyzés napjával feltüntetésre, a kijavítás feltételei nem álltak fenn, helytálló a kérelem elutasítása.

Hasonlóképpen foglalt állást a Fővárosi Ítélőtábla 13.Cgf.44.102/2008/2. számú döntésében is, megállapítva, hogy nincs helye a bejegyző végzés kijavításának, ha a cégbíróság a két cég egyesülésének időpontját a kérelemtől eltérően, de a jogszabálynak megfelelően jegyzi be.

A bírói gyakorlatban felmerült annak lehetősége is, hogy ezen várakozási idő alatt a Ctv. 47. § rendelkezései szerint a bíróság ügyintézési idejének leteltével nem állhat-e be az „automatikus", ex lege történő bejegyződés, azonban a bírák e tárgyban ismereteim szerint végül arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a Ctv. 57. § (2) bekezdésének speciális előírása az „automatikus bejegyződés" Ctv. 47. § (2) bekezdésének érvényesülését kizárja.[24]

Ettől függetlenül helytelennek és elnagyoltnak tartom a Ctv. 57. § (2) bekezdésének szövegét, amely nem rendelkezik világosan arra nézve, hogy a cégbíróság a túl korai időpontot egyszerűen figyelmen kívül hagyhatja, és erre nézve kifejezett döntést hoznia sem kell. Bár az ügyintézés gyorsítása érdekében információim szerint ez volt a jogalkotói akarat, a Pp. hatályos [és a Ctv. 32. § (1) bek. értelmében a cégeljárásban is érvényesülő] szabályai szerint a fél kérelmeiről a bíróság teljes terjedelmükben dönteni köteles, a nem teljesített kérelmeket el kell utasítani és az elutasítás okát kell adni a határozat indokolásában.

A bírói gyakorlat ezzel ellentétesen alakult, noha erre csak akkor lenne törvényes lehetőség, ha arra a Ctv. kifejezetten felhatalmazást adna.

Véleményem szerint e kérdést a Ctv. egy közeli módosításánál lehetőség szerint rendezni kellene.

További problémát vet fel a Gt. (Ctv.) és a számviteli törvény[25] közötti ellentmondás is. Amint arra a jelen fejezet bevezető részében utaltam, a társasági jog és a cégjog szempontjából elképzelhetetlen, hogy az átalakulás, mint jogutódlás melletti megszűnéssel kapcsolatos cégjegyzéki változásokat ne egyazon időponttal vezesse át a cégbíróság a cégjegyzéken.

A számviteli szabályok szerint ugyanakkor a jogutódlással megszűnő társaság könyvviteli anyagának lezárása és a jogutód társaság számviteli nyilvántartásának megnyitása ugyanazon nappal nem végezhető el. A számviteli előírásoknak az felel meg, ha egyik napon megtörténik a jogelőd nyilvántartásának lezárása, és csak a következő nappal nyitják meg a jogutód könyveit.

Ezt fejtette ki dr. Adorján Csaba „A gazdasági társaságok átalakulása"[26] című könyvben az alábbiak szerint:..." Több egyéb probléma is felvetődik az átalakulás napjával kapcsolatban. Az

---

[24] *Ilyen tárgyú fellebbezett ügyről nincs tudomásom, a téma azonban bírói tanácskozásokon, továbbképzéseken felmerült. Az ott lefolytatott viták eredményeképpen vált uralkodóvá az ismertetett jogértelmezés.*

[25] *2000. évi C. törvény*

[26] *Adorján Csaba-Gál Judit : A gazdasági társaságok átalakulása (HVG-ORAC, Bp. 2010. 200. o.)*

átalakulás napján még a jogelőd tevékenykedik (a nap végéig), és ezt a napot követően kezdi meg tevékenységét a jogutód. Mivel ugyanazon a napon egyszerre a jogelőd és a jogutód nem létezhet, emiatt az átalakulás napja a jogelőd megszűnésének a napja, és a következő napon jön létre (nulla órakor) a jogutód. Ennek megfelelően, ha december 31-ét jelöljük meg az átalakulás napjaként, akkor erre a napra kell beszámolót készíteni a jogelődnek és végleges vagyonmérlegeket ((jogelődnek, jogutódnak). A jogutód nyilvántartásait január elsején fogja megnyitni."

A társasági jog és a számviteli jog látszólag ellentétes követelményrendszeréből adódó eltérés könnyen feloldható lenne, ha a Gt. hatályos szabályozásának érintetlenül hagyása mellett a számviteli törvény - a jog specialitásait szem előtt tartva – rendelkezne az átalakuló és a jogutód társaság számviteli feladatainak fentiek szerinti elvégzéséről, kifejezetten utalva arra, hogy e teendők ilyetén végzése nem érinti a társasági jogi szabályokból eredő, egyazon időpontra vonatkoztatott bejegyzési aktust.

5. Az átalakulás bejegyzésére irányuló eljárás

A 2006. évi V. törvény (Ctv.) 2007. szeptember 1-jétől hatályos rendelkezései szerint a bejegyzési (változásbejegyzési) eljárás (a cégeljárás) kétféle eljárási rend szerint történhet.

A Ctv. 46-47. § által szabályozott (és a jogi szakzsargonban általános cégeljárásnak nevezett) eljárás számos vonatkozásban különbözik a Ctv. 48. §-ában megfogalmazást nyert egyszerűsített cégeljárástól.

Az általános eljárásban a bíróság ügyintézési ideje 15 munkanap. A kérelmeket fő szabály szerint bíró vizsgálja, a bejegyzési kérelem-blankettán jelölni kell, hogy a cég szabadon fogalmazott társasági szerződés (alapszabály, alapító okirat) alapján működik, s erre figyelemmel általános cégeljárási rend szerint terjeszti elő bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmét.

A kérelem mellékleteként a Ctv. 1-2. számú mellékletében meghatározott okiratokat kell csatolni, és a bíróság a kérelmet és mellékleteit (köztük a szabadon fogalmazott létesítő okiratot) érdemben vizsgálja.

Az eljárásban hiánypótlás lefolytatásának van helye, és a bírósághoz – elektronikusan – benyújtott kérelem és mellékletei – nyilvános cégadatként – az üzleti partnerek, érdeklődők (bárki) számára elérhetőek, megtekinthetőek.

Ezzel szemben az egyszerűsített cégeljárásban a Ctv. 48. § értelmében bírósági ügyintéző, fogalmazó, illetve titkár teljes hatáskörrel járhat el, érdemi döntést önállóan hozhat. A bírósági ügyintézési idő 1 munkaóra, az eljárásban a bíróság vizsgálódási köre rendkívül szűkre szabott, azt a Ctv. 48. § (6) bekezdése taxatíve meghatározza.

Ennek értelmében a cégbíróság a bejegyzési kérelem elbírálása során megvizsgálja, hogy a bejegyzést kérő jogi képviselőjének meghatalmazása, a kérelem kitöltése és a jogi képviselőnek a kérelembe foglalt nyilatkozata megfelel-e a jogszabályoknak. Ha nem volt névfoglalás27, vizsgálja a választott cégnév megfelelő voltát, továbbá azt, hogy a kérelemben a Ctv. 3. számú mellékletének I. részében meghatározott néhány okiratot mellékelték-e a kérelemhez.

Ha a fenti követelményeknek a kérelem nem felel meg, hiánypótlási eljárás lefolytatására ebben az eljárási típusban nincs lehetőség. A bíróság csak kétféle érdemi döntést hozhat: vagy elrendeli a bejegyzést, vagy elutasítja a kérelmet.

Az egyszerűsített eljárás lényegi jellegzetessége, hogy csak olyan cég élhet vele, amely „szerződésmintás" létesítő okirattal jön létre, illetve annak alapján működik (mindaddig, amíg ez az állapot fennáll). A cégbíróságra csak néhány fontosabb okirati mellékletet kell elektronikusan benyújtani, a bejegyzési (változásbejegyzési) okiratok zöme a cégbírósághoz be sem kerül, hanem a jogi képviselő őrizetében marad. A jogi képviselő kötelessége, hogy nyilatkozzon a becsatolt és a nála maradó okiratok törvényességéről, a baj azonban az, hogy a jogi képviselőnél maradó dokumentumokat a jogi képviselők nem tekintik nyilvános iratoknak, álláspontjuk szerint azokra az ügyvédi titoktartás kötelezettsége áll fenn.

Átvizsgálva a Ctv. 3. számú mellékletének I. és II. részét (ez utóbbihoz tartozó okiratok maradnak a jogi képviselőnél), azt látjuk, hogy egy átalakulás bejegyzése iránti ügyben lényegében valamennyi átalakulási dokumentum a jogi képviselő őrizetében marad, és nem kerül be a nyilvános cégiratok közé. Ez azzal jár, hogy például egy szétválási ügyben a cégbíróság úgy döntene annak bejegyzéséről, hogy egyetlen szétválási dokumentumot sem látott, a nyilvános cégiratok közé ezek közül egyetlen egy sem kerül be. Ennek következtében a cég hitelezői sem szereznek tudomást arról, hogy a jogelőd társaság egyes kötelezettségeit, igényeit, jogviszonyait melyik jogutód vagyonába helyezték, melyikükkel szemben vezethet sikerre igényérvényesítése.

---

[27] *Lásd a Ctv. 6. §-át.*

Az ilyen szituációk elkerülése érdekében a cégbírói kar olyan ürügyet keresett, melyre támaszkodva megindokolhatta, hogy az átalakulás olyan speciális változásbejegyzési eljárást igényel, mely csak általános eljárás keretében folytatható le.

A „kapaszkodót" ehhez az okfejtéshez a Ctv. 57. § (1) bekezdése szolgáltatta, mely kimondja: az átalakulás bejegyzési eljárásban a kérelem elbírálására harminc munkanap áll a cégbíróság rendelkezésére. Ez az intervallum gyökeresen eltér az egyszerűsített eljárás 1 munkaórás ügyintézési idejétől, s ebből egyenesen adódik az a következtetés, hogy az átalakulás bejegyzése 1 munkaórás (egyszerűsített) eljárásban nem mehet végbe, csak általános eljárásban.

A Fővárosi Ítélőtábla egy konkrét ügyben kifejtette:

„Kétségtelen, hogy a Gt. 11.§ (4) bekezdése az ott felsorolt cégformákra, köztük korlátolt felelősségű társaságok alapítására nézve lehetővé teszi a Ctv. mellékletét képező szerződésminta szerinti cégalapítást (létesítő okirat „szerződésminta kitöltésével elkészítését"), kimondva azt is, a szerződés tartalmát kizárólag a kitöltött szerződésmintában foglalt rendelkezések alkothatják. A minta szövegétől eltérni tehát nem lehet. A Ctv. mellékletét képező szerződésminták pedig a szervezeti változással (átalakulással) és ily módon jogutódlással történő alapítással szükségszerűen összefüggő speciális adatok feltüntetését nem teszik lehetővé.

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.) 57.§ (1) bekezdésének rendelkezése szerint továbbá az átalakulás (cégformaváltás, egyesülés, szétválás) esetén a kérelem elbírálhatóságára nyitva álló határidő harminc nap, szemben a Ctv. 48.§-ban szabályozott, a „szerződésmintás" alapításhoz kapcsolódó egyszerűsített eljárásban előírt egy órás ügyintézési határidővel.

Mindebből az következik, szervezeti változás esetén nincs lehetőség a jogutód cég létesítő okirata szerződésminta kitöltésével történő elkészítésére, az ilyen „blankettaszerződés" elfogadására."[Fővárosi Ítélőtábla 16.Cgf.44.410/2009/2.]

A 16.Cgf. 43.454/2009/2. számú határozatban is arra az eredményre jutott a Fővárosi Ítélőtábla, hogy a szervezeti változással (átalakulással) létrehozott társaság cégbejegyzése egyszerűsített eljárásban nem kezdeményezhető, s ebből következően ugyancsak nincs jogszabályi lehetőség szerződésminta felhasználásával készült illetve arra vonatkozó utalásokat tartalmazó létesítő okirat elfogadására.

Az eljárás további jellegzetessége, hogy – bár ezt a Ctv. kifejezetten nem mondja ki, de a helyes döntésnek előfeltétele, hogy az átalakulásban részes cégekre nézve egységes döntéseket kell hozni, mivel e kérelmek egymásra épülnek, külön-külön történő elbírálásuk megoldhatatlan zavart okoz.

Külön kezelésük oda vezetne, hogy például a jogelőd törlési kérelmének helyt adva a jogutód bejegyzési kérelme elutasításra kerülhetne. Ez az átalakulással rendszerint együttjáró általános jogutódlás követelményeivel kifejezetten ellentétes lenne, és nem felelne meg a átalakulás lényegi jellegzetességének, annak, hogy jogutódlás melletti megszűnés a velejárója.

A Fővárosi Ítélőtábla 13. Cgf.43.019/2010/2. számú végzésében ezt lényeges eljárási szabálysértésnek minősítette az alábbiak szerint:

„A Ctv. 57. § (3) bekezdése értelmében a cégforma változása esetén a cég átalakulásának bejegyzéséhez egyidejűleg kell benyújtani a jogutód cég bejegyzése és a jogelőd cég törlése iránti kérelmeket, és a Gt. 87. § (1) bekezdése alapján cégforma váltás esetén a jogutód gazdasági társaság jogelődöt feltüntető cégbejegyzésével egyidejűleg kell törölni a jogelőd gazdasági társaságot a cégjegyzékből.

Ezek a jogszabályi kötelezettségek azt is jelentik, hogy a jogelőd és a jogutód cégeljárásait egyidejűleg és együttesen, egymásra figyelemmel kell intézni, és a kérelmekről egyidejűleg kell dönteni.

A cégbíróság az elsőfokú eljárás lényeges szabályait sértette meg azzal, hogy a jogelőd gazdasági társaságnak az átalakulással történő megszűnésére figyelemmel benyújtott törlés iránti kérelmét elkülönítetten intézte a jogutód gazdasági társaság cégbejegyzési eljárásától, és a jogutód részvénytársaság cégbejegyzési eljárásában hozott hiánypótlást elrendelő végzésében figyelmen kívül hagyta az átalakulásra figyelemmel elkészített és hiányzó (tévesen a jogelőd cégirataihoz benyújtott) okiratokat, ezekre a hiánypótlást elrendelő végzésében nem tért ki, a jogelőd korlátolt felelősségű társaság törlésére irányuló cégeljárást pedig felfüggesztette, ezzel a két kérelem tárgyában egyidejűleg történő érdemi határozathozatalt lehetetlenné tette.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítélőtábla a Ctv. 32. § (1) bekezdése és a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadott végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította.

A cégbíróságnak a jogutódként létrejövő részvénytársaság cégbejegyzési kérelmét az átalakulásra figyelemmel – a jogelőd korlátolt felelősségű társaság törlése iránti kérelemmel egyidejűleg – kell elbírálnia és ennek tükrében kell meghatároznia a csatolandó okiratokat a szükség esetén lefolytatandó hiánypótlási eljárásban, majd ennek eredményeként hozhat a cégbíróság megalapozottan újabb határozatot."

Ugyanerre a következtetésre jut a Fővárosi Ítélőtábla egy másik tanácsa is a 10.Cgf.43.443/2008/2. számú ügyben, kifejtve:

„A kérelem benyújtásának időpontjában hatályos 2006. évi V. tv. (Ctv.) 61. § (1) bekezdése szerint a cégek szétválás formájában megvalósuló átalakulása során az 57. § (3)-(4) bekezdésében meghatározott rendelkezést azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy soron kívül dönteni kell a jogelőd cég még folyamatban lévő változásbejegyzési kérelméről, és kiválás esetében a jogelőd cég törlésére nem kerül sor.

Ezen jogszabályi rendelkezésből következően átalakulás során a jogutód cég bejegyzésére és a jogelőd cég adataiban bekövetkezett változás bejegyzésére egységes eljárás keretén belül kerülhet sor; a változás bejegyzésének előfeltétele a jogutód cég bejegyzése."

Említést érdemel egy, a tételes jogban nem szabályozott, de a bírói gyakorlatban kikristályosodott intézmény, amely kifejezetten az átalakulási ügyekben honosodott meg. Ez a jogintézmény a „technikai átalakulás" vagy „quasi átalakulás" bevezetése az átalakulási jogba.

Az anyagi jogi szabályokban több ízben megfogalmazásra kerültek olyan esetkörök, amelyeknél ténylegesen átalakulás zajlott le, azonban a jogalkotó jogpolitikai megfontolásból az adott folyamatot bizonyos részben mentesíteni kívánta az átalakulás bonyolult és költséges eljárási mozzanatai alól. Ilyen helyzetre utal a Gt. 365. § (3) bekezdésében meghatározott, a közhasznú társaságok nonprofit kft.-ként való továbbműködésére módot adó szabálya, amely ezt a társasági szerződés módosításával engedélyezi. Hasonló szabályt tartalmazott a gmk.-k közkereseti társaságként való vállalkozás-folytatását lehetővé tévő régi Gt.-előírás[28], de a Gt. 107. § (1) bekezdése is a társasági szerződés módosításával történő átalakulás lehetőségét teremti meg, az átalakulási előírások alóli mentesítéssel egyidejűleg.

Ezek a változások lényegüket tekintve cégforma-váltással járnak, vagyis tartalmilag átalakulást takarnak, annak ellenére, hogy a vonatkozó anyagi jogi szabály a változást társasági szerződés-módosítással, sőt az átalakulás más okirati és eljárási követelményei alóli mentesítéssel engedi végbemenni.

Ettől függetlenül azonban cégjogi szempontból cégforma- és cégjegyzékszám változás zajlik, ezért a kérelmet technikailag úgy kell öszeállítani, mintha valódi átalakulás történne. „A gazdasági társaságok átalakulása" c. könyv[29] 7.3.2.1. pontjában ez az alábbiak szerint kerül megfogalmazásra:

---

[28] *1997. évi CXLIV. tv. 300. § (3) bek.*

[29] *Adorján Csaba-Gál Judit: A gazdasági társaságok átalakulása (HVG-ORAC, Bp. 2010. 190-191. o.)*

„Noha e szabályok alól az ilyen „kedvezményezett” átalakulás felmentést kap, nem vitás, hogy az eredeti cégforma a vele járó cégjegyzékszámmal és cégnévvel, egyéb adatokkal és az eredeti cégformára irányadó anyagi jogi szabályokkal megszűnik, és helyébe új cégforma, cégjegyzékszám, cégadatok és az új forma anyagi jogi szabályai lépnek. Emiatt – hiába szerződésmódosítás eredménye ez – nem mondhatjuk, hogy egyazon cégről van szó, a társasági forma (cégforma) ilyen lényeges változása már meghaladja a módosítás kereteit és tartalmilag csak átalakulásként, jogutódlásként fogható fel. Annyiban speciális azonban ez a jogutódlás melletti megszűnés, hogy a törvény kifejezett rendelkezése folytán, létrejöveteléhez az átalakulási procedúra helyett elegendő egy társasági szerződés módosítás.

Cégjogi leképezése azonban ennek mégis közelebb áll az átalakulás bejegyzésének általános szabályozásához, mert bár tartalmilag módosításként kell felfogni (például nem az átalakulás illetékét, hanem „sima” változásbejegyzési illetéket kell fizetni), mégis a jogelőd és a jogutód tekintetében is önálló e-aktaként kell benyújtani a bejegyzés iránti kérelmet, melyhez nem az átalakulási, hanem a társasági szerződés módosításához kapcsolódó okiratokat kell csatolni, a nyomtatványkérelmet pedig az átalakulási kérelem mintájára kell kitölteni. (16 és 22 rovattal), továbbá célszerű a kérelmen a mellékletek felsorolásánál jelezni, hogy „technikai” átalakulásról van szó. Miután az ilyen ügy tartalmilag átalakulásnak minősül, véleményem szerint a cégeljárásra a Ctv. 57. §-ának rendelkezései irányadóak, és így a kérelmet csak általános eljárás szerint lehet benyújtani, a bíróság ügyintézési ideje pedig a Ctv. 57. § (1) bekezdése szerint 30 munkanap.

Technikai átalakulásnak minősíti a bírói gyakorlat a kkt.-bt. közötti quasi-átalakulást, és annak minősítette 2007. július 1-jéig a kft. átalakulását kht.-vá a Ptk. akkor hatályos 58. § (2) bekezdése szerint.”

A technikai átalakulással kapcsolatban a fentiekkel egyező álláspontot tükröz a Fővárosi Ítélőtábla 10.Cgf.45.098/2009/3. számú határozata, amely – bár társasági szerződésmódosítással, de jogutódlást jelentő – átalakulásnak minősíti a kht.-ból nonprofit kft.-vé változást azzal, hogy e jogutódlás értelemszerűen kiterjed a kht. korábban megszerzett közhasznúsági fokozatára is. A határozat indokolása kifejti:

„Az N.-i Gazdaságfejlesztő Kht. fenti kötelezettségét teljesítve, a nonprofit kft.-ként történő továbbműködését választotta, társasági szerződését ekként módosította, és ennek megfelelő változásbejegyzési kérelmet nyújtott be az arra nyitva álló határidőn belül a cégbíróságon.

Noha a Gt. 365. § (3) bekezdése a közhasznú társaságból nonprofit korlátolt felelősségű társasággá történő átalakulást – mintegy kedvezményezett átalakulásként – társasági szerződés módosításával, változásbejegyzési kérelem előterjesztésével tette lehetővé (amit segített az a körülmény, hogy a két cégforma igen sok hasonlóságot mutat), a cégforma megváltoztatása ennek ellenére bekövetkezik. Ez egyebek között azzal jár, hogy a kht.-ból nonprofit kft.-vé alakuló társaság új cégjegyzékszámot kap, a kht. cégjegyzékét le kell zárni, és az új kft. cégjegyzékszámra kell bevezetni a nonprofit kft. szervezeti keretei között továbbműködő kht. cégjegyzéki adatait.

A fenti folyamatot az anyagi jog társasági szerződés módosításával zajló, az átalakulás kelléktárát és szabályait mellőző változásként határozza meg. Ennek cégjogi leképezése azonban az új cégjegyzék nyitása és a régi lezárása nélkül nem valósítható meg, ezért a valódi átalakulástól megkülönböztető módon a jogi szaknyelv ezt a folyamatot (amely a társasági jogban nem ismeretlen, számos előzménnyel bír) „technikai átalakulásnak", vagy „quasi átalakulásnak" nevezi. Ettől függetlenül azonban a Gt. 365. § (3) bekezdésében szabályozott, a kht. nonprofit kft.-ként való továbbműködése tartalmát, jogi lényegét tekintve nem más, mint egy egyszerű társasági szerződésmódosítás, mégpedig olyan, amely a szervezet alapvető működési feltételein nem változtat, lényegében a cégnév (cégformára is kiterjedő) módosítását jelenti. Ha tehát a társasági szerződés módosítása a Gt. 365. § (3) bekezdésében foglaltaknak tesz eleget, és más, lényegi – a közhasznú működést alapvetően befolyásoló – körülményre nem vonatkozik, önmagában a társaság működési feltételeit és ezen belül közhasznúsági fokozatát nem érinti.

A közhasznúsági fokozat tehát a fenti esetben, a Gt. 365. § (3) bekezdése szerinti szerződésmódosítás folytán nem változik, de – feltételezve a közhasznúsági fokozattal kapcsolatos szerződési kitételek változatlan továbbvitelét – nem változik akkor sem, ha a kht. más nonprofit gazdasági társasággá alakul át, tekintettel a Gt. 70. § (1) bekezdésében megfogalmazott általános jogutódlás elvére."

Egy másik döntés a régi típusú egyéni cégnek a 2009. évi CXV. törvény (az Evt.) előírásainak megfelelő létesítő okirat módosítása kapcsán azt fejtegeti, hogy ilyenkor valóban csak szerződésmódosítás történik, a jogalany cégformája nem változik, csak új tartalommal telik meg létesítő okirata. A döntés szerint:...„ Az Evt. azért nem tesz említést jogutódlásról a 38. § (1) bekezdésében, mert valóban nem a jogutódlást, hanem (a feltételek teljesülése esetén) egyazon egyéni cég tovább működését teszi lehetővé, formai személyváltozás nélkül. Ez a kedvezményezett helyzet áll összhangban az Evt. „vállalkozásbarát" célkitűzéseivel, és az ezzel kapcsolatos kifejezett jogszabályi rendelkezést dogmatikai megfontolásból sem ronthatja le a joggyakorlat.

Az Evt. 38. § (1) bekezdése az egyéni cég létesítő okiratának hat hónapon belüli módosítását, valamint annak bejegyeztetését szabja a továbbműködés feltételeül, és a létesítő okirat módosítása változásbejegyeztetési kötelezettséggel jár, vagyis nem vonhatja maga után az átalakulás (jogutódlás melletti megszűnés és „quasi-új" cégkénti bejegyeztetés) kötelezettségét.

Az Evt. 38. § (1) bekezdése szerinti változásbejegyzési kérelem tehát nem átalakulási, hanem egyszerű változásbejegyzési kérelemként nyújtandó be, ezért a Ctv. (a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény) 57-61. § rendelkezései nem alkalmazhatók rá, következésképpen akár az egyszerűsített, akár az általános cégeljárás szabályai szerint előterjeszthető, attól függően, hogy az egyéni cég létesítő okiratának Evt. szerinti módosítását szerződésminta alkalmazásával vagy annak mellőzésével viszik véghez.

A bírói gyakorlat azokra az esetekre, amikor a vonatkozó anyagi jogszabályok valamely cégforma-változást (mely egyébként átalakulásnak minősülne) az átalakulás bonyolult és költséges előírásai alól mentesítenek, és csak létesítő okirat módosításként határoznak meg, kidolgozta a „technikai átalakulás" vagy „quasi-átalakulás" fogalmát. Ezt a gyakorlatot alkalmazzák például a közkereseti társaság és a betéti társaság egymás közti átalakulására, vagy a közhasznú társaság nonprofit kft.-vé (korábban kft.-vé) való átalakulására. Az ilyen átalakulások mindig cégforma-váltással jártak együtt, tehát valójában átalakulásnak minősültek volna, ha a jogalkotó nem mentesíti ezen eseteket az átalakulási előírások alól.

A „technikai átalakulások" lényegi jellemzője, hogy a kérelmezőnek speciális változásbejegyzési kérelmet kellett benyújtania, vagyis nem átalakulási, hanem változásbejegyzési illetéket és közzétételi díjat kellett fizetnie, kérelme és a mellékletek összeállítása során azonban figyelemmel kellett lennie arra, hogy az ügyben valójában jogutódlás melletti megszűnés következik be.

A technikai átalakulás gyakorlata azonban nem jöhet szóba az Evt. 38. § (1) bekezdése szerinti változásbejegyzésnél, figyelemmel arra, hogy a fentiekben kifejtettek szerint jelen esetben nincs cégformaváltás, még kevésbé jogutódlás melletti megszűnés, miután megváltozott szabályokkal ugyanaz az egyéni cég működik tovább, melyet korábban már bejegyeztek. A létesítő okirat módosítása és ennek bejegyzése után pedig már az Evt. szabályai irányadóak a „régi" egyéni cég (egyéni vállalkozó) gazdasági tevékenységéből eredő helytállási kötelezettségekre.

Megjegyzi egyúttal a másodfokú bíróság, hogy miután a „technikai átalakulás" jogintézménye tételes jogi szabályozással nem bír, az ezzel kapcsolatos bírói gyakorlat eredményei akkor sem szolgálhatnának érdemi vizsgálat nélküli elutasítás alapjául, ha a „régi" egyéni cégnek az Evt. szerinti egyéni céggé történő átmenete quasi-átalakulásnak minősülne. Nem támasztható ugyanis jogszerűen a

féllel szemben olyan követelmény, amely a hatályos jogi szabályozásból nem vezethető le, és így a kérelmező által előre nem ismerhető meg." [Fővárosi Ítélőtábla 10.Cgf.44.575/2010/2.]

Az ismertetett döntésekből leszűrhető, hogy a bírói gyakorlat olykor a jogalkotás hiányosságait igyekszik helyrehozni, más esetben (mint például a „technikai átalakulásnál") a hézagosan szabályozott átalakulás bejegyzési eljárást próbálja kiegészíteni az anyagi jogi előírások leképzésére alkalmas eljárási megoldásokkal. E vonatkozásban azonban figyelemmel kell lenni a „praetor ius facere non potest" elvére, vagyis a jogalkalmazó jogot nem alkothat, a döntést a tételes jogban nem szabályozott jogintézményre sikerrel nem alapíthatja. Más kérdés, hogy a valóban hiányzó eljárási szabályokat a cégjogi előírások közé mielőbb be kellene emelni, annak érdekében, hogy a felek a quasi-átalakulási esetekben is egyértelmű, és az írott jogban megfogalmazott normák szerint állíthassák össze bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmeiket.

Felhasznált irodalom

Kisfaludi-Bodor-Simon-Pethőné-Gál-Szegediné: A gazdasági társaságok nagy kézikönyve (Complex, Bp. 2007. Meritum-sorozat, VI. rész)

Bánki Horváth-Bodor-Gál-Koday-Pethőné-Rózsa-Vezekényi: A cégtörvény magyarázata (Complex, Bp. 2009. Kommentár-sorozat, 377-388. o.)

Fischer-Gadó-Gál-Győri-Komáromi-Makai-Sándor-Sárközy-Tamáné-Vezekényi-Wellmann, szerk. Sárközy Tamás: Társasági törvény, Cégtörvény 2006-2009. (HVG-ORAC, Bp. 2009.)

Csillag-Komáromi-Sárközy: Kommentár az új privatizációs törvényhez (HVG-ORAC, Bp. 1995.)

Czuczai Jenő: A magyar privatizáció alulnézetből (AGROCENT, Bp. 1994.)

Sárközy Tamás: A privatizáció joga Magyarországon (UNIÓ, Bp. 1991.)

Sárközy Tamás: A szocializmus, a rendszerváltás és a kapitalizmus gazdasági civiljoga 1945-2005. (HVG-ORAC, Bp. 2007.)

Bene László: A privatizálás és annak buktatói (PRODINFORM, Bp. 1992.)

Gál Judit: A gazdasági társaságok átalakulásának új szabályai (HVG-ORAC, Bp. 1999.)

Adorján-Gál: A gazdasági társaságok átalakulása (HVG-ORAC, Bp. 2010.)

Jelen tanulmány a VERSENYKÉPESSÉG KUTATÁSOK MŰHELYTANULMÁNY-SOROZAT kötetét képezi.
BCE Versenyképesség Kutató Központ
Kiadásért felelős: Chikán Attila igazgató
ISSN 1787-6915